

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenšer pondeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravišstvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Igra z ognjem.

Po popolnem neuspehu na Angleškem, po presenečenju z Rimskim paktom in po izgubi nade na vpad Aleksandrova je prišel čas, da tudi Radić li-kvidira s svojo dosedanjim politiko, za-kaj postalo je jasno, da je Radić svojo igro v tujini izgubil in da mu je uspeh mogoče samo še v domovini.

Z izročitvijo 20 poverilnic je Radić navidezno to tudi priznal in nastopil po-zitivno pot parlamentarne borbe. Z od-lašanjem prihoda svojih poslancev in z neizročitvijo vseh poverilnic pa je Ra-dić zopet zakolebal.

Po krivici in nepremišljeno je storil to Radić, zakaj Beograd je pokazal toliko dobre volje, da so ostrmeli celo najožji pristaši g. Radića. Gladko in z aplavzom je skupščina soglasno veri-ficirala vse mandate in odpuštila Radi-ćevim poslancem kazni, ki so jo ti v obilni meri zaslužili.

Ne sme se namreč pozabiti, da za-pade v Južni Srbiji tisti, ki sprejme emi-sarje Aleksandrova, težki ječi, če ne smrti. G. Radić pa je opetovano sprejel emisarje Aleksandrova in ker smo pred zakonom vsi enaki, zato bi morala tudi g. Radića in njegove tovariše doleteti ista kazni, ki neizogibno zadene v Juž-ni Srbiji vsakogar, ki se druži z Ale-ksandrovom. Če je skupščina kljub te-mu verificirala Radićeve mandate, po-tem je s tem na sijajen način manifesti-rala svojo pripravljenost za doseglo sporazuma s Hrvaši, zakaj samo z ozi-rom na hrvaški narod je moglo biti oproščeno g. Radiću dejanje, ki meji na veleizdajo. Z odobritvijo Radićevih mandatov je skupščina sijajno položila svoj državniški izpit in sedaj je vrsta na g. Radiću, da ga položi tudi on.

Po pravici sme namreč skupščina pričakovati, da pokaže sedaj tudi g. Radić svojo dobro voljo in da pride v Beograd ter da zavzame v skupščini ono mesto, ki mu ga je dala volja nje-govih volivcev. Zlasti še, ko je g. Ra-dić podan dokaz, da so mu vrata na stečaj odprta in da mu je v Beogradu sigurno čisto drug sprejem kakor v Londonu, seveda, če Radić to sploh želi.

Pa bati se je, da Radić na to ne polaga prevelike važnosti, da mu je na-sprotno sovražnost Beograda dobrodo-šla, ker ga povzdiguje v heroja, pa če-prav sedi na Dunaju in čeprav tvegajo le njegovi verni pristaši na Hrvaškem.

Ce kljub dokazani pripravljenosti Beograda za sporazum z Zagrebom, Radić ne preneha z zavlačevanjem svo-jega prihoda v Beograd, če nasprotno pokaže, da mu je strankarski profit več ko vsedrjavni interes, tedaj nastane re-sna nevarnost, da Beograd ne bo mo-gel več pokazati dobre volje za prija-teljski sporazum, temveč da bo odgo-voril na vsako Radićevo provokacijo s trdo roko.

Zato pa ni zavlačevalna taktika Ra-dića samo njegova stvar, temveč stvar vsega naroda, zlasti pa onih strank, ki zidajo svojo politično bodočnost na moč Radićevih mandatov, ki hočejo z Radićevo pomočjo priti do vlade v Ju-goslaviji. Vse te stranke se morajo glo-boko zavedati, da je Radićevo igranje z ognjem, kajti igra z ognjem je njegov odklon prijateljske geste Beograda, tu-di njihova stvar in da so oni skrkili, če bi trda roka okrepila nasprotja in oddaljila prijateljski sporazum.

Da govorimo še jasneje. Soglasna verifikacija Radićevih mandatov je do-kazala, da stoji Beograd na parlamen-tarnem stališču. Neprihod Radića v skupščino je dokaz, da je opozicijski blok zavrgel parlamentarizem. Če je to storil Radić, oziroma opozicijski blok, ki se rad ponaša v vlogi Radiće-vega instruktora, potem more zapustiti parlamentarno stališče tudi Beograd in potem bo delala mir in red trda roka.

Zato pravimo: Ne igrajte se z og-njem! Povejte že enkrat jasno, ali ste zavezniki Radića samo tedaj, kadar kaže on dobro voljo, ali pa ste zavez-niki tudi tedaj, če vztraja Radić pri svojem demagoizmu — pri svoji slabi volji.

V vsakem slučaju pa velja, da ne bo pri sedanjih igri z ognjem polagal dr-žavniškega izpita samo Radić, temveč tudi opozicijski blok.

Narodna skupščina.

Ekspeze zunanjega ministra.

Proračun ministrstva za narodno zdravje in zunanjega ministrstva sprejeta.

Beograd, 17. marca. (Z) Sejo narodne skupščine je otvoril danes ob 9. dopoldne predsednik Ljuba Jovanović. Na razpravo je prišel najprvo proračun ministrstva za narodno zdravje, ki je bil po kratki debati sprejet. Nato je minister za šume in rudnike dr. Sr-skić odgovarjal na napade zemljorad-niškega poslanca Kokanovića, pri če-mur je prišlo do burnih prizorov med radikali in zemljoradniki, ki so zavzeli tak obseg, da je predsednik moral pre-kiniti sejo. Ko se je seja zopet nadalje-vala se je pričel pretes proračuna min. za zun. zadeve. Minister za zunanje za-deve dr. Momčilo Ninčić je imel dolg ekspeze, v katerem je orisal našo zu-nanjo politiko.

V prvem delu svojega govora je Ninčić povdarjal važnost dogodkov v Nemčiji, ki zanimajo vse zaveznike, in je opisal stališče Francije in Anglije. Z zadovoljstvom je ugotovil, da je nova angleška vlada g. Macdonalda odločena storiti vse, da čimprej pride s Francijo do sporazuma v vseh vprašanih! Te-ga sporazuma bi se v prvi vrsti razve-selili mi, ker smo prizadevi z materijalnimi interesi. Naglašal je tudi prija-teljsko zadržanje angleške vlade proti naši državi ob vseh prilikah, kadar smo zaprosili njene intervencije.

Minister govori potem o Italiji in pravi, da je zbudila veliko pozornost sklenitev pakta o prijateljstvu z Italijo. Vsi, ki žele miroljubnih odnošajev med obema državama, so s tem zadovoljni.

Dr. Ninčić je prešel nato na sesta-nek Male antante v Beogradu in posebno na politične odnošaje na Balkanu ter govoril o diplomatskih odnošajih z Al-banijo, Grčijo in posebno Bolgarsko.

Govorec o Bolgariji je rekel mi-nister med drugim: Ko je prišla lani na krmilo Cankova vlada, nisimo menjali svoje politike do Bolgarske. Zavarovali smo samo svoje meje. Bolgarska vlada je ponovno izjavila, da hoče gojiti z nami dobre odnošaje in da bo izpolnje-vala neulitiljsko mirovno pogodbo in izvršila obveznosti prejšnjih vlad. Oktobra je prišlo do sestanka druge jugoslovensko - bolgarske komisije v Sofiji, ki bi imela urediti meje in pre-prečiti delovanje takozvanih revolucio-narnih organizacij. Žal pa razprava o tem ni bila končana. Glavna ovira za izboljšanje medsebojnih odnošajev so nelegalne organizacije v Bolgarski in njihovo delovanje za mejami. Najprej je treba razčistiti ta nenormalni polo-

žaj in šele potem je mogoče govoriti o vzpostavitvi dobrih odnošajev med obema sosednjima državama. Te orga-nizacije čutijo, da so pod sedanjim re-žimom varnejše in da se jim ni treba bati nikakih korakov proti sebi. Na dru-gi strani se pojavljajo v naših južnih krajih neprestano tolpe, ki prihajajo iz Bolgarske. V Sofiji bi moralo biti zna-no, da ni v Južni Srbiji nikakih bolgar-skih narodnih manjšin in zato se tudi ne da izkonstruirati kaka pravica na-rodni manjšin v tej pokrajini.

V očigled vsemu temu nevzdržnemu stanju bo vlada zavarovala mir. Vlada ve, da akcija revolucionarnih odborov ni in ne sme biti nevarnost za našo drža-vo, ampak je le nevarnost za dobre od-nošaje med nami in Bolgarsko. Zdi se, da je bolgarska vlada uvidela ta svoj položaj in dala zapreti nekaj ljudi, ki bi po njeni izjavi mogli kaliti mir na meji. Mi smatramo, da s temi areta-ci-jami ni onemogočena akcija glavnih činiteljev organizacije in da te mere ni-kakor niso zadostne. Veselilo bi nas, ako bi bolgarska vlada v dovoljni meri s svojimi ukrepi pripomogla do dosege dobrih odnošajev med našo kraljevino in Bolgarsko.

Ako ostane bolgarska vlada pri svojih poslednjih korakih, ki jih je za-čela uveljavljati, je zaključil minister svoj govor, naj bo uverjena, da bo na-šla našo državo vedno pripravljeno za gojitve iskrenih odnošajev dobrega so-seststva in da more računati tudi na od-jek v našem narodu.

Potem je dobil besedo dr. Hohnjec (SLS), ki je kritiziral našo zunanjo po-litiko. — V istem zmislu so govorili tudi musliman Djumišić, zemljoradnik Joco Jovanović, demokrat dr. Voja Marinković in socialist Divac, ki so vsi izjavili, da bodo glasovali proti proračunu.

Nato je bil proračun ministrstva za zunanje zadeve sprejet z večino glasov.

Pred koncem seje se je razčistil in-cident med ministrom Dr. Srskićem in zemljoradnikom Kokanovićem, ki mu je očital avstrijskantsvo. Članstvo Flo-tenveraina itd. Srskić se je branil in na-vajal dokaze, da je bil vedno dober Srb, Kokanović pa je podprepal svoje trditve. Dr. Srskić je predlagal anketo, ki naj bi preiskala njegovo delovanje za časa avstrijske okupacije. Do gla-sovanja pa ni prišlo.

Seja se je zaključila v precejšnji razburjenosti.

Seja vlade.

Notranji in zunanji politični položaj. — Ureditev položaja uradnikov. — Sekvestri.

Beograd, 17. marca. (ML) Nocoj je imel ministrski svet plenarno sejo, na kateri je razpravljal večino o po-ložaju. Ugotovil je, da se pripravlja ve-lik boj z opozicijo. Vlada resno razno-triva razne kombinacije z eno ali drugo parlamentarno stranko. Dobila je ob-vestilo, da se predloži te dni skupšči-ni še trideset pooblastil radićevskih po-slancev. Vlada je sklenila, da se vsi ti mandati verificirajo takoj brez vseh formalnosti, razen ako so proti enemu ali drugemu podane z zakonom uteme-ljene pritožbe.

Potem se je govorilo o zunanjih po-litiki, posebno o Bolgarski. Kabinet je sklenil poslati našemu poslaniku v So-fiji brzojavna navodila, naj sporoči bolgarski vladi, da bo naša država oštro postopala proti njej, ako ne ostane v mejah svojih obveznosti, ki jih ima na-tačno izpolniti. Poslala je tudi instruk-cije našima delegatoma na konferenci sveta Društva narodov v Haagu, kjer se začne v sredo razpravljati o pritožbi bolgarske vlade proti nam, češ da kr-to postopajo naša oblastva in zatirajo neke bolgarske manjšine v Južni Srbiji.

Na razgovor je prišla tudi akcija in-validov in četnikov ter ureditev agrar-nega vprašanja v Dalmaciji. Vlada želi, da parlament čimprej reši invalidski zakon, da bi mogla iti potem na vo-litve.

Finančnemu ministru dr. Stojadin-

viću je bilo odobreno njegovo stališče, da imajo komisije za prevzem državnih nameščenecv pospešiti svoje delo in da naredijo potrebne popravke. Gre namreč za to, da se vendar enkrat izvede urad-niški zakon, ne samo moralno ampak tudi gnotno. Nameščenec naj s 1. apri-lom dobe svoje redne penjske po no-vern zakonu in naj se jim nadoknadi razlika, upoštevajoč izplačane predju-me. To s zgodi, čim bo narodna skup-ščina sprejela proračun.

Minister za pravosodje dr. Perić je poročal o vprašanju ukinitja sekvestrov na imovino avstrijskih državlj-nov v naši kraljevini, ki naj se jim vr-ne v zmislu mirovne pogodbe. To se zgodi, ko se objavi konvencija, sklenje-na z Avstrijo in se v par dneh izme-njajo ratifikacije. Teh sekvestrov je oko-li 700. S tem v zvezi se bodo imenovale komisije za ureditev pravnih odnošajev z Madžari; te komisije naj bi takoj za-čele svoje delo. Urediti se imajo dolo-če o medsebojni sodni pomoči, pred vsem pa o ukinitju madžarskih se-kvestrov, katerih je pri nas približno 400, večinoma v Vojvodini. Potem pri-dejo na vrsto sekvestri nad imovino Nemcev in Turkov.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 17. marca. Vremensko napoved za 18. t. m.: Menjaloca se pooblačitev, ve-činoma jasno. Jutranji mraz, podnevi nad njelo. Severozapadni vetrovi.

Novi naziv Grčije.

Kraljestvo odpravljeno.

Atene, 17. marca. (Z) Grška vla-da je sklenila, da ukine vse znake kral-jstva in odredila, da se Grčija vna-prej naziva: »Grška država«. Sodišča bodo sodila v imenu domovine. Vlada bo pozvala kralja Jurija, da se odpove prestolu. Če bi tega ne storil, se mu zapleni vse imetje.

Atene, 17. marca. (Agence d'Athènes) Pogajanja z voditelji rojal-istov so dovedla do načrta dogovora, ki predvideva prostovoljni odstop kralja Jurija na grški prestol, priznavajoč mu kraljevi naslov do smrti. Nadalje se mu priznavajo štiri petine dosedanje civil-ne liste in pravica do svobodnega raz-polaganja s kraljevimi posestvi, izvzem-

ši Tapui, ki naj bi ga kupila država. Končno naj bi se vsi člani dinastije od-rekli pravici do nasledstva. Notranji mir na Grškem naj bi se dosegel pod sledečimi pogoji: splošna amnestija, vzpostavitev vojske in mornarice ter uradnikov, kolikor bo to mogoče, pro-glasitev republike po narodni skupšči-ni in ratifikacija po plebiscitu. Nadalje naj bi se izvolil za predsednika repu-blike Zaimis ali kak drug politik, s ka-terim bi bili vsi zadovoljni. Ustvari naj se prva zbornica (senat), v katerem bi bili zastopani rojalisti z dvema petina-ma. Nove volitve naj izvede nevtralna vlada.

Vlada in opozicija.

Beograd, 17. marca. (ML) Sklep vlade, da se imajo mandati Radićevih poslancev absolutno takoj verificirati, je izzval veliko pozornost. Domneva se, da je vlada popolnoma gotova v svojih računih in da je dosegla pozitivne uspe-he glede koalicije z eno od skupin opo-zicijskega bloka, ali pa da je tako skle-nila na željo kralja, ki je za to, da se vpoštevajo vse zahteve in da se omo-goči radićevcem prihod v skupščino in parlamentarno sodelovanje. Na vsak način se bo v kratkem videlo, kaj bo storil opozicijski blok, ki zatrjuje, da je njegova pozicija trdna in da bo javnost v najkrajšem času videla uspehe nje-gove akcije. Sklepa se, da vrže blok ra-dikalno vlado takoj po sprejetju prora-čuna še pred invalidskim zakonom, ker ga hoče rešiti nova vlada opozicijskega bloka.

Posvetovanja v opozicijskem bloku.

Beograd, 17. marca. (ML) Na-čelniki skupin opozicijskega bloka so imeli danes dve seji, na katerih so raz-pravljali o položaju in o bodoči taktiki, ki naj jo določi blok v doseglo popolne-ga uspeha svoje akcije.

Beograd, 17. marca. (ML) Popol-dne je bila plenarna seja opozicijskega bloka, na kateri se je govorilo o prihodu Radićevih poslancev v Beograd. Blok

ugotavlja, da so vse vesti in govorice o neuspehu bloka tendenciozne laži in da bo javnost v kratkem videla izid njegove akcije, ki je solidna. Jutri ima blok zopet plenarno sejo.

Prihod Prodavca in dr. Mačka v Beograd.

Beograd, 17. marca. (Z) Načel-niki skupin opozicijskega bloka so do-bili sporočilo, da prideta radićevca Pre-davec in dr. Maček jutri v Beograd.

Radićevci predložijo danes še 22 pooblastil

Beograd, 17. marca. (ML) Ka-kor se doznav iz poučenih virov iz krogov opozicijskega bloka, prineseta Radićeva poslanca Predavec in dr. Ma-ček jutri v Beograd 22 pooblastil svojih tovarišev, ki bodo skupaj z onimi 10, ki jih ima v rokah musliman dr. Behmen, predložena v četrti narodni skupščini v verifikacijo, nakar se oba poslanca povrtna v Zagreb. Potem se prihodnje dni zberejo vsi poslanci hrvaške repu-blikanske seljačke stranke v Zagrebu in se odpeljejo vsi skupaj naenkrat v Beograd. Računajo, da pridejo drugi to-rek v narodno skupščino, ker bodo do tega dne verificirani vsi radićevski mandati.

Aneksija Reke.

Reka, 17. marca. (Z) Včeraj se je z velikimi svečanostmi proglasila ane-kcija Reke Italiji. Ob 10. uri 30 minut se je v vojni ladji pripeljal na Reko kralj Emanuel ter je pozdravljen z gr-m njem topov stopil na kopno. Kralja sta spremljala vojni minister Diaz in mor-nariški minister Thaon de Revel. Na Dantejevem trgu je pozdravilo kralja mestno zastopstvo s senatorjem Gros-sichem na čelu. Kralju so bili izročeni mestni ključi. Kralj se je z avtomobilom odpeljal v mestno zbornico, kjer je bila odkrita spominska plošča v vojni padlim vojakom. Odtod je odšel v guvernerje-vo palačo, kjer je na balkonu pris-toval defiliranju vojske in raznih kor-poracij. Nato je general Giardino pre-čital dekret o aneksiji Reke. Za tem je bil svečan sprejem in intimno kosilo. Ob 4. uri popoldne se je kralj odpeljal v Opatijo, odkoder se je ob 6. uri vrnil. Odšel je nato v gledališče Verdi, kjer se je igrala Mascagnieva opera: »Mala Marat«. Opero je dirigiral sam avtor. Ob 8. uri se je kralj z motornim čolnom odpeljal na ladjo, kjer je bila svečana večerja. Ob 9. uri je kralj odpotoval z Reke.

Pribečevič proti bloku.

Beograd, 17. marca. (ML) Vaše-mu dopisniku je izjavilo nekaj prijate-ljev Svetozarja Pribečevića, da je on proti opozicijskemu bloku, s čemer se potrjujejo govorice, ki neprestano kro-žijo te dni v parlamentarnih krogih. Pri-bečevič ne odobrava koalicije med de-mokrat, klerikalci, spahovci in radićev-ci in pravijo, da bi bila najboljša reše-tev narodni blok med radikali in dru-gimi narodnimi strankami, sicer preti nevarnost državi, ker so se sedaj ustva-rili razni verski, plemenski, pokrajinski in drugi bloki, ki prav lahko dobe v kratkem večino.

VOJILNE PRIPRAVE V NEMČIJI.

Berlin, 17. marca. (K) Vse stranke so se začele pripravljati na nove volit-ve, ker je bil sedaj državni zbor raz-puščen. Načelstvo socialnodemokratske stranke je sklenilo, da Noske ne bo več kandidiral. Demokrati bodo postavili v Berlinu kandidato Siemens kot no-silca liste, v Potsdamu pa Dernburga.

Borzna poročila.

Beograd, 17. marca. Devize. Dunaj 0.1148-0.1149. Budimpešta 0.10-0.11. Bukarešta 43.25-43.50. Zeneva 1410-1412. London 349-349.50. Milan 346-347.50. New York 81.10-81.25. Pariz 385-386. Praga 235.25-236. Solun (zaključek) 130. Valute. (Zaključek.) Bolgarski le-vi 58, lire 346, češkoslovaške krome 235.

Zagreb, 17. marca. Devize. Dunaj 0.11355-0.11355. Budimpešta 0-0.13. Bu-karešta 41-44. Italija, izplačilo 345.375-348.375. Ček 345-348. London, izplačilo 347.20-350.20, ček 0-349. New York, ček 80.70-81.70. Pariz 385.50-390.50. Praga 234.50-237.50. Švica 1407-1417. Valute. Dolarji 79.30-0, avstrijske krome 0.1135-0.1155, madžarske krome 0.0675-0.0975, li-re 342-0.

Curib, 17. marca. Beograd 7.125. New York 578.50. London 24.80. Pariz 28. Milan 24.64. Praga 15.70. Budimpešta 0.0084. Bukarešta 3.08. Sofija 4.10. Dunaj 0.008125.

Dunaj, 17. marca. Devize. Beo-grad 870-874. Berlin 15.80-16.40. Budim-pešta 0.91-1.01. Bukarešta 372-375. Lon-don 304.300-305.300. Milan 3024-3036. New York 70.935-71.185. Pariz 3472-3488. Praga2049-2050. Sofija500-504. Cu-rib 12.275-12.325. Valute. Dolarji 70.860-71.260, bolgarski levi 478-486, nemške marke 15-15.60, funti 302500-304100, francoski franki 3445-3475, lire 30210-3040, dinarji 869-875, romunski lei 366-370, švicarski franki 12.260-12.340, češko-slovaške krome 2034-2050, madžarske kro-ne 0.69-0.99.

Praga, 17. marca. Beograd 43.70. Dunaj 4.93. Berlin 7.99. Rim 152.25, av-strijske krome 4.92, lire 152.25. Budimpešta 4.875. Pariz 173.25. London 150.55. New York 35.10. Curib 611.

Berlin, 17. marca. Beograd 5.38. Du-naj 6.08. Milan 18.05. Praga 12.21. Du-naj 20.55. London 18.05. New York 4.19. Curib 72.32.

Izza kulis „opozicijskega bloka.“

Radić informira italijansko javnost. — Problematičnost »opozicijskega bloka«. — Opozicija v službi Radića.

Naši javnosti so še v svežem spominu veleizdajniške izjave, ki jih je podal Stjepan Radić po svojem neprostovoljnem odhodu iz Londona dunajskega dopisniku milanskega dnevnika »Il Secolo«.

Od takrat krožijo na Dunaju neprestano najrazličnejši italijanski emisariji, ki konkurirajo za bolgarskimi in madžarskimi agenti, kdo bo večkrat obiskal »predsednika hrvatske človečanske republike« v njegovi hotelski sobi na Alsterstrasse. G. Radić seveda rad in milostno podeljuje avdijence, podaja izjave in v svoji nebrzdani napram Beogradu in naši državi pove marsikaj, česar bi kot normalen politik že z ozirom na svoje demokratske in klerikalne zaveznike v domovini ne smel povedati nobenemu.

Na Dunaju prebiva tudi italijanski publicist Attilio Tamaro, katerega je »Slovenec« nedavno proglasil za odličnega in dobro informiranega italijanskega žurnalista. Ta g. Tamaro je v stalnih stikih s »hrvatskim predsednikom«. Te dni je poslal »Secolu« obširno pismo z Dunaja pod naslovom »Hrvat v Beogradu« (»Il Secolo« od 12. marca t. l.). Ker je to pismo veleznamično za pravilno presojo Radićevega početja v inozemstvu in ker obenem — očitno na podlagi Radićevih izjav — odkriva zakulisno igro takozvanega »opozicijskega bloka«, je priobčujemo v izveščku.

Dopisnik predvsem ugotavlja, da so se vršile v zadnjem času številne seje na Radićevem stanovanju. Tamaro pravi, da je to namamljen slučaj v zgodovini, da »izgane« daleč od svoje domovine vodi njeno usodo v neprestanem stiku z najmerodajnejšimi zastopniki. »Noben odgovoren hrvatski faktor« ne ukrene ničesar, ako se ni preje posvetoval na Dunaju s »predsednikom«. Na Dunaj prihajajo tudi delegati drugih strank in »narodov« v Jugoslaviji: Slovenci in muslimani. Prišel je tudi izreden Pašićev delegat prof. Sišić. Radić na varnem pred vsako aretacijo in atentatom, vodi v vseh podrobnostih borbo proti »velesrbstvu«.

Dunajske konference so dosegle še ožjo zvezo med Hrvati in zgostile hrvatsko fronto proti Srbiji. Na zborovanju »hrvatskih poslancev« se je sklenilo, da gre v beograjsko skupščino gotovo število poslancev v svrhu pomoči opoziciji, da vrže radikalno vladu. To je sklenil sam Radić, ki hoče na ta način ustreči angleškemu labourizmu, ki so mu svetovali, naj se poslužijo parlamentarne pote za rešitev »hrvatskega problema«.

Med radićevskimi poslanci je bila močna struja proti odhodu v Beograd: skoraj vsi pravi zastopniki hrvatskih kmetov. Takozvana »inteligencia« pa je odobrila začasni sporazum s parlamentarno opozicijo. In ta struja je zmaga.

Po mnenju Hrvatov nima prihod skupine njihovih poslancev v skupščino onega zgodovinskega pomena, ki se mu za prispeva. To je samo taktična akcija, samo epizoda v boju za hrvatsko neodvisnost. Hrvati smatrajo trenutno za potrebno, da se vrže Pašićeva vlada, nočejo pa preljudicirati svojega »pravnega« položaja in svojih načel. Sklenili so samo pomagati opoziciji, niso pa sklenili, da se udeležijo kake vlade v Beogradu. Z opozicijo niso razpravljali niti pozitivnega političnega programa. Ničesar niso sklenili in ničesar objavili, kar bi moglo pomeniti efektivno sodelovanje v jugoslovenskem ustavnem življenju. Oni hočejo izključno je vreči Pašića, da se razpiše nove volitve, ker so popolnoma prepričani, da

bodo mogli poslati v skupščino tako število poslancev, ki je potrebno za temeljno spremembo državne ustave. Zato so sklenili, da gre v Beograd samo manjši del njihovih poslancev — to je eden manj nego polovica — da se ne bo moglo v nobenem slučaju reči, da je del, ki je odšel v skupščino, predstavljal efektivno celo skupino. Radićevci pošljejo v Beograd samo glasove za enkratno glasovanje, ne pošljejo pa ljudi in ideje.

Kot jasn dokaz, da niso spremenili svojega zgodovinskega položaja, so radićevci istočasno s sklepom, da pošljejo nekaj svojih »glasov« v Beograd, sprejetjem znane resolucije napovedali vojno državo.

Sklep glede odhoda v Beograd ni našel soglasja med Hrvati, med katerimi jih je mnogo, ki na noben način nočejo priznati države. Radić sam se boji, da je šel predač. Radićeva resolucija je povzročila, da je postal začasni sporazum s srbskimi demokrati zopet problematičen. S srbskega demokratskega stališča radićevska resolucija ni sprejemljiva. Zato se govori o spravi med »Črno roko« in »Belo roko«, med dvema močnima tajnima organizacijama, ki stojita za demokrati in radikali. Gotovo je, da je Pribečevićeva demokratska skupina odločno nasprotna reviziji ustave in noče sprejeti niti začasne zveze z Radićem. Celo Davidovičeva skupina, ki je bila do včeraj v opoziciji najbolj fanatična, misli, da se morejo uresničiti možnosti. Radić je hotel s pošiljanjem svojih poslancev v Beograd še bolj zamotati notranjepolitični položaj. Istočasno, ko se demokrati pogajajo z opozicijo, iščejo načina, kako bi ponudili roko radikalom. Korošćeva skupina dela isto. Korošć bi prišel rad na vladu, toda se boji volitev, ker mu je znano, da hoče postaviti Radić svoje kandidate tudi v Slovenijo. Korošćeva skupina je med opozicijo v slabem položaju. Medtem ko sumniči Radića, je osumničena od demokratov, ki mislijo, da se more Korošć za njihovim hrbtom, sporazumeti s Pašićem.

Ako ne pride do sporazuma med demokrati in radikali, ako Korošć ne zapusti svojih sedanjih prijateljev, ako Davidovičevi demokrati sprejmejo nevarno radićevsko pomoč in ako Pašić ne bo zopet zmagal s svojo pretkanostjo, pride preje ali pozneje do opozicijskega bloka, ki pa ne bo imel pravega uspeha, ker mu manjka pozitiven program. Radićovo zadržanje ga ovira tudi pred vstopom v vladu. Radićevci so namreč sklenili, da gredo v skupščino samo zato, da se vrže radikalna vlada, niso pa obljubili, da stopijo v vladu, kakor tudi niso obljubili, da se povrnejo v skupščino. Brez Radićeve pomoči (ki bi jo dali samo v svrhu totalne revizije ustave, česar pa ne morejo sprejeti ne demokrati in ne klerikalci), nova vlada ne bi imela večine v parlamentu, ali pa tako majhno, da ne bi mogla vladati. Ako bi kralj eventualno izročil mandat za sestavo vlade kakemu zastopniku opozicije, bi moral ta takoj napovedati volitve. In Radić bi dosegel svoj cilj.

Ako pa bi kralj, kar je dosedaj storil po vsaki krizi, potrdil g. Pašića, ki predstavlja enoten blok, bi moral tudi ta napovedati volitve, ker ne bi mogel vladati s sedanjo skupščino. Radić bi torej tudi na ta način dosegel svoj cilj. Radić bi bil zadovoljen tudi s tem, ako bi prišlo do radikalno-demokratske koalicijske, v kolikor bi ta zastopala srbski in centralistični značaj države ter bi poostil notranje boje.

Dopisnik pristavlja k svojim izjavam še sledečo zanimivo vest, ki jo

je brezdomno izdal tudi Radić. Po tej vesti se Anglija zelo prizadeva, da zmaga v Jugoslaviji demokratska in federalistična ideja. »Balkanski komite« in delavska stranka se poslužujeta Radića, skupina političnih pisateljev, ki se zbirajo okoli Steeda in Seton Watsona, pa se poslužuje Davidovičeve skupine. Dopisnik trdi, da je vpliv te akcije že sedaj velik in zaključuje: »Ta akcija more postati še bolj živahna, ako bi makedonska politika radikala

lov ogroževala evropski mir. In s temi radikali smo Italijani sklenili nedavno rimski sporazum: Ta sporazum pa nas ne ovira, da ne bi imeli široko odprtih oči!

Iz teh izjavani je razvidno, kako informira Radić italijansko službeno in neslužbeno javnost, o naših notranjih razmerah. Razvidno pa je tudi, da Italijani pazno motrijo naš položaj in da so kljub sporazumu »vedno pripravljene« škodovati naši državi.

Borba za gostilničarsko zadrugo v Mariboru.

Maribor, 15. marca.

Pri nas v Mariboru blikamo na različnih občinah zborih, posebno strokovnih združenj, še vedno narodne boje, zato je vsak tak občini zbor, ki drugod, n. pr. v Ljubljani, ne vzbuja prav nobenega interesa v širši javnosti za nas velik in važen splošno-naroden dogodek. Tak dogodek je bil tudi včerajšnji občini zbor gostilničarske zadruge za naše mesto. Občini poslušajo pri tej zadruzi po tri leta, zato pa imajo slovenski člani tudi sama vsaka tri leta enkrat priliko, dobiti zadrugo v svoje roke. Gostilničarska zadruga je bila pred osvoboditvijo strogo nemško nacionalna, pa tudi po osvoboditvi so Nemci, oziroma nemčurji obdržali vodstvo v svojih rokah. Na čelu zadruge je stal gostilničar Roschantz, ki je lansko leto umrl in v dobi njegovega predsedovanja je zadruga uradovala nemško, če je bilo pa treba na pritisek napraviti kak slovenski prevod ali dopis, je bil jezik tako škandalozno popačen, da smo se upravniki zgražali in so o tem pisali čisto tudi naši časopisi. Po Roschantzovi smrti, oziroma še prej, je pa nemško in nemčurjsko članstvo na izrednem občnem zboru toliko koncediralo, da je bil za namestnega predsednika izvoljen g. Klešić. Radi njegove osebe so pa nastali med članstvom, posebno slovenskim, spori, kakor je g. Klešić na včerajšnjem občnem zboru sam izjavil. Po čigavi krivdi je prišlo do tega in kakšni so bili vzroki, ne bomo razpravljali, ker je to pač bolj interna zadeva zadruge in nočemo obojati ne enega ne drugega.

Glavno je to, da je skupina slovenskih gostilničarjev in kavararjev sklenila napeti pri včerajšnjem občnem zboru vse sile, da se izvolijo popolnoma slovenski odbor. Slovenski člani so okupirali v dvorani posebno mizo, na kateri je stala narodna zastava z napisom »Slovenci! Kdor ni z nami, je proti nam!« Nemci in nemčurji so se tako zbrali na eni strani, Slovenci na drugi. g. Klešić je pa zavzel mesto na sredini med obojema skupinama ter otvoril občni zbor s hrvatskim nagovorom. Podano je bilo na to tajniško poročilo, poročilo blažajnika, poročilo referenta g. Zmuderla o pritožbi radi podreditve gostilni in kavarar pod finančno ministrstvo, mesto pod ministrstvo za trgovino, obrt in industrijo, poročilo o proračunu za tekoče leto in o akciji za gostilničarsko šolo v Mariboru. Vsa ta poročila so bila mirno vzeta na znanje in odobrena, ravnotako je bil tudi sprejet predlog, da izstopi zadruga iz ljubljanske zveze ter pristopi k celjski združitvi zvezi, katere sedež naj se čimprej prenese na sedež oblasti, to je v Maribor.

Napeta atmosfera, ki je vladala na občnem zboru, se je raztresla komaj pri peti točki, to je pri volitvah novega odbora. Slovenska večina je že na predhodnem sestanku, ki se je vršil prejšnji večer v Grajski kleti, sestavila posebno listo s temi kandidati: Načelnik G. Valjak, podnačelnik K. Zmuderl, odborniki: A. Streher, F. Pucko, A. Koštomaj, J. Hönigmann, J. Benko, P. Jančer, namestniki: V. Sober, J. Kokal in P. Mir. Drugi del je z Nemci

in nemčurji postavil drugo kompromisno listo, v kateri naj bi bili zastopani Slovenci in Nemci, ker se je bal, da bi samoslovenska lista ne prodrla. Na tej listi so bili: načelnik A. Klešić, podnačelnik K. Zmuderl, odborniki: Hönigmann, Käfer, Koštomaj, Pristavec, Spatzek, Stickler, namestniki: Mahnič, Tement in Zaklan. Pri volitvi se pa zagrizenejši Nemci in nemčurji niso držali te liste, ampak so nekatere Slovence zamenjali z Nemci, pa tudi Slovenci niso kompaktno glasovali za omenjeno listo, ampak so eni nekatere kandidate zamenjali z drugimi Radi tega je nastala zmešnjava. Začetkom so bili Slovenci v veliki večini, čeprav jih je nekaj manjkalo, potem pa so tik pred volitvijo Nemci z vozovi in avtomobili pripeljali še nekaj svojih ljudi, tako da je bilo razmerje sil precej enako, vendar pa še vedno več Slovencev in vse je računalo, da bo slovenska lista prodrla. Izid volitev je bil sledeč: Dobili so kot kandidati načelstva gg.: Klešić 44, Valjak 31, Zmuderl 1, Zemljic 1 in Streher 1 glas. Kot kandidati podnačelstva in odbora: Zmuderl 52, Koštomaj 65, Hönigmann 58, Jančer 35, Spatzek 40, Käfer 40, Stickler 32, Pristavec 32 in v namestništvu: Zaklan 31, Kokal 31 in Mir 30. Izvoljeni so bili torej gg. Klešić, Zmuderl, Koštomaj, Hönigmann, Jančer, Spatzek, Käfer, Pristavec in Zaklan, Kokal in Mir.

Kandidati slovenske liste so izjavili, da izvolitve ne sprejemajo, ker se nahajajo med izvoljenimi tudi taki, ki državnega jezika ne znajo, in nazadnje je odklonil izvolitve tudi g. Klešić ter ponudil mesto g. Valjaku, ta ga pa tudi ni sprejel. Tako se je ta zelo zanimiv občni zbor končal s popolnim polomom in preostalo ni drugega, kakor izročiti izid volitev pristojni politični oblasti, naj ona odloči, kdo sme izvolitev odkloniti in kdo ne in kdo je faktično izvoljen. Kakor čujemo, bo oblast volitev razveljavila, imenovala zadrugi komisarja in odredila nov občni zbor. Potek tega občnega zbora se po mestu mnogo komentira, splošno se pa ugotavlja, da bi bili Slovenci prodrli, če bi bili enotni. Ne bomo se spuščali tu v razmotrivanje o raznih očitkih na to in ono stran, ugotoviti pa moremo, da samoslovenska akcija ni bila dovolj pripravljena in da je bil neuspeh kriv deloma tudi nekaj politično-strankarski vzduh, ki se je, vsaj kakor je izgledalo in morda tudi brez izrazite krivde tega ali onega, vnesel z obeh strani v celo stvar. Kot nepristranski opazovalci in stojič na odločno nacionalnem stališču, ki ne pozna v takih vprašanih nobenih strankarskih diferenc, moramo to obžalovati. Kadar gre za nacionalno stvar, mora odpasti vsako strankarstvo, pa tudi vsaka osebna simpatija ali antipatija. Vrtil se bo nov občni zbor in slovenski gostilničarji in kavararji naj na njem porabijo izkušnje, ki so jih dobili na tem. Akcija je treba pripraviti do podrobnosti, odstraniti vsa postranska nesoglasja in nastopiti kakor en moč za eno samo listo. Nič ne sme manjkati, nič ne sme kršiti discipline. Če se to zgodi, uspeh ne bo izostal.

Pohod strank v Nemčiji.

(Od našega stalnega berlinskega dopisnika.)

EL. Berlin, 15. marca.

Od izida splošnih državnoborskih volitev ni odvisna samo usoda Nemčije, temveč tudi usoda celokupne Evrope. Mir ali vojna, miren razvoj ali nasilna reakcija, obnova ali nova doba sporov med narodi: za te strašne alternative gre danes. Kako bo odločila usoda? Katero se merodajne sile in v kateri smeri se bodo prikazale — v nemirni masi, ki se imenuje nemški narod? Iz nekaterih simptomov bi se moglo sklepati na najslabše. Mecklenburg in v gotovi meri Thüringen sta varnostni znamenji, ki nas navdajata s precejšnjim pesimizmom. Da od Bavarske ni mogoče pričakovati nič dobrega, je jasno.

Eden voditeljev nemške ljudske stranke se je te dni zmagoslavno izjavil, da je vsa zvodna Prusija za »nacionalno« stvar. Demokratov, ki smo jih do sedaj srečavali v južni Nemčiji, na Badenskem in Württemberskem, je danes silno malo. Pred par tedni je govoril bivši državni predsednik Hummel z žalostjo o vedno večjem pokretu za uvedbo diktature, ki se polasča celo treznih Švabov. Kaj ostane še končno? Berlin, Saška in Srednja Nemčija, stare napredne trdnjave. Na Saškem vodijo reakcionarci obupen boj in z velikimi denarnimi sredstvi. Delavcem v Berlinu silno škoduje nesrečen razkol,

ki se je pojavil tudi na zadnjem zborovanju voditeljev. Srednja Nemčija še vedno ni osvobodena izpod nasilnega vojaškega gospodstva. Odkod naj pride pomoč?

Splošna formula onih, ki govorijo o izidu volilne borbe, se glasi: Osrednje stranke bodo uničene, obe ekstremni krili bosta pa silno pridobili. V splošnem bi bila lahko ta formula pravilna. Reakcionarna in komunistična propaganda že kaže svoje posledice. Navaden Nemec, ki je pred vojno živel dobro in udobno, ki je med vojno potrpežljivo stradal in ostal stanovit, ker so mu obetali končno zmago, je danes trdno prepričan, da bi bilo gotovo prišlo do končne zmage, ako bi ne bilo internacionalistov, marksistov, pacifistov in židovskih kapitalistov, ki so iz zaledja razbili fronto. Njegovo prepričanje pa gre še dalje: Po tem »činu« so si isti subjekti prizadevali, da uničijo tudi nemško moralo. Wirth, Rathenau in Stresemann so v nemilosti, izjema je samo Cuno. Za Nemčijo obstoja še samo ena možnost: oborožen odpor. Dokler se to ne more izvršiti, je potrebna pasivna resistenca na vseh poljih. Versailleska mirovna pogodba za Nemčijo ni obvezna. Razorožitvenim komisijam se ne sme dati nobenih pojasnil. Nova generacija dorašča, ki ima kljub vsestranskemu pomanjkanju moralno in fizično moč, da obračuna nekoga dne s »sovražniki«.

Takšna je mentaliteta onih, ki imajo vedno večji uspeh v mestih in po deželi in v vplivajo na mišljenje navadnega državljanca.

Prepričani pacifisti in demokrati so pravzaprav le uradniki, v kolikor so strokovno organizirani in niso pristajali takozvane Viljemove smeri, nadalje mali kmetje in rokodelci ter čelavške mase. Tu se bo vodila odločilna bitka: med socialnimi demokrati in komunisti. Ne more se tajiti, da so socialni demokrati mnogo izgubili, komunisti pa pridobili, zlasti po uvedbi rentne marke, ki je povzročila izredno povišanje življenjskih potrebščin, ki ni moglo priti v sklad z razvojem mezd. Odkar se je ustavil obrat v velikem delu industrije, kar je povzročilo veliko nezaposlenost, in potem, ko so vsemogočni delodajalci pričeli srditi boj za osemurni delavnik, ki so ga izvedli z vsjo brezobzirnostjo, od tega časa naprej se je stara socialna demokracija številčno zelo zmanjšala, dočim so komunisti mnogo pridobili. Usodepolno je bilo tudi to, da niso mogli rešiti starega spora med desnim in levim krilom v socialni demokraciji. V kritičnem času — to je ravno sedaj — prihaja zopet na dan, kakor se je videlo pri zadnjem kongresu berlinske socialne demokracije. Zdi se, da bo skoraj gotovo prišlo do medsebojne cepitve, kar seveda ni v korist socialnodemokratske stranke.

V trenutku razpusta parlamenta in razpisa volitev, ki bodo odločilne za usodo Nemčije in Evrope sploh, je notranji razkol v Nemčiji večji nego je bil sploh kdaj. Kdo ima pogum, da izreče prognozo? Mogoče je dovoljeno upanje, da bo v odločilni uri močnejša potreba nego slaba volja. V par tednih izrečejo izvedenci svojo sodbo. Nemčija jo brezdomno lahko sprejme, ali pa odkloni, če hoče istočasno tudi prevzeti odgovornost. Posledice odklonitve pa bi bile sledeče: Nemška industrija bo ostala takoj naslednjega dne brez surovin in produkcijske možnosti. Nemčija potrebuje sedaj inozemske kredite bolj nego vsakdanji kruh. Ti pa so le tedaj mogoči, ako se Nemčija oficijelno poda na pot mednarodnega sporazuma in mirnega sodelovanja s priznanjem svojih obveznosti v smislu mirovne pogodbe.

Naročajte in širite „Narodni Dnevnik“!

Vinko Vilfan:

Hromi Voltuš.

Kadar pada dež in je nebo mračno in žalostno, kot da mu je žal odvetitih rož in porumenela listja, ko si človek zaželi toplote sobe in tihe ljubezni, takrat bi rad mislil in napisal veselo in kratkoročno istorijo, in ne morem in ne smem, ker bi lagal sam sebi in ne bi potolažil svoje užaljene duše. Takrat vasujejo pri meni dami spomini, in skorajda ne bi našel med njimi enega veseliga, sama trpkost in beda, kamo-koli pomislim in pogledam, uboga in samotna je moja soba, hladna in tuja, skoraj neprijetna mi je luč, ki svetli pred menoj na mizi, in žalosten sem jaz sam, kot da mi leži globoko in težko v prsih otožna, nepoznana ljubezni polna pesem in ne more na dan.

Rad imam in gledam veselo ljudi, lepo in prijetno mi je v njihovi družbi in kot polnice se mi zdi njihov smeh. Srečen bi bil, ko bi sedel v teh dolgih nočeh ob mojem vzglavju ter mi pripovedovali veselo zgodbe iz mladostnih let, oči bi se jim svetile in iskrite, in zadovoljna, čisto otročja duša bi se smejala iz njih. In zdi se mi, da bi postala moja izba topla in domača, luč na mizi bi veseleje in živahneje zagorela, in jaz sam bi gole prečrtnosti in sreče mogel celo zavrislat.

Toda, vse to so le neumne, prazne misli, ki me obidejo za par minut in se porušijo, tiho in brez sledu, kot so prišle. Ko sem tako sam, in nimam človeka, ki bi z njim imenitno prijazno besedo, se spomnim

davnega znanca, krojača Cervenke in njegovega majhnega sinka, hromega Voltuša. Bila sta to človeka, siromaka, ki sta si komaj v sanjah upala pomisliti na lepo, udobno in brezskrbno življenje.

Krojač Cervenka je stanoval v podstrežju visoke, starinske hiše v starejšem, ozkoulčnem delu mesta. V edini skromni izbički je stalo kaj malo pohištva: Stola, d. prahu, vlage in starosti počrnela postelja je zavzemala večino prostora, poleg nje mala omara s tremi predali in pred ednim oknom se je zibala na vegastih nogah podolgovata miza. Siromastvo je zrl iz vseh kotov, neprijetna, mrzla vloga je puhtela iz zamazanih sten in težko legala na s'abotna, jetična pljuča ob mizi stojecemu Cervenki, ki je krpal in prenarejal svoj obnošeni suknič za malega Voltuša.

Siromakec je bil Voltuš, desno nogo je imel hromo in blede so bila vedno njegova suha, koščena lica. Dvanajst let mu je bilo, a prisodil bi mu jih kvečjemu sedem, tako je bil slaboten in droban. Do sita najedel se menda še v svojem celem življenju niti enkrat ni, in čudno-bolestno so zrlje njegove resne oči, črne kot noč, in le grozno redko se je utrlila v njih skromna iskriska-zvezdica, trenutna vesela misel, ki pa je takoj komaj porojena v tej lepi, skrivnostni duši, utonila v nje temni globini.

Dolgo je že od takrat, ko mu je umrla mamica, mlada in lepa, in dobro še ve, kako je lokal tatuš, ko je šonel ob njenem vzglavju in je ona umirala, v ne prebeli, tenki roki pa se je tresla in trepetaje utrljala mala blagoslovljena svečica, ki jo je

mamica še sama nekoč prinesla z božje poti za srečno smrtno uro. Le malo se je še spominja Voltuš, edino to mu stoji jasno pred očmi, kako ga je v svojih zadnjih trenutkih krčevito in obupno pritiskala k sebi. Strahotno blede je bilo tedaj njeno lice in čudno so silale njene oči, kot dve ugašeni žarki, migljajočih zvezd na modrikastem večernem nebu so blodile po mračni, borni izbi, in Voltuš se je zdelo, da sipljejo in treslje solze in žalost, kamor pogledajo.

Težko je umirala, ker je predobro vedela, da bo Voltuš večer revež, hrom in ubog. Za pogrebom ga je nesel oče na roki, in krčevito se ga je oklepal Voltuš okoli vratu, podhrčevala so mu šibka, ozka prsa v silni, ne izrazni boli, kričal bi bil, da ga ni bilo strah črnooblečnih, mrkogledih možakov, ki so trdo in odurno govorili zabili krsto ter jo odnesli pred hišo v črno pleškan, zaprt voz.

Zagrebilo so jo, težko, votlo grmeče je padala trda gruda na leseno krsto, Voltuš pa je šonel osupel ob očetu, in ni bilo najti solze v njegovih očeh. Ko pa je odšel duhovnik in so se razkropili maloštevilni pogrebci, je nenadoma zajokal Voltuš; kot da ni hotel, da bi se pasle tuje oči na njegovih iskrenih solzah. Tiho je molil oči in težka skrb je gledala iz solznih, rdeče obrobjenih oči, globoko je bil upognjen njegov hrbet in komaj se je še držal pokonaj.

Ko sta odhajala, počasi in trudno, je solnce že uglašalo za daljnimi nizkimi griči, in lahne meglice so se porajale iz reke sredi pisanega polja, ki je mirno sanjalo, omam-

ljeno močnega duha subega sena in materna dušica.

Pa se je zgodilo nekaj dni pred Voltuševjo smrtjo, da ga je prinesel stari Cervenka na hišno dvorišče. Toplo je sijalo solnce, in dobro je dela prijetna gorkota malemu hromcu, kot da ga boža in objema ljubeča, mehka roka pred leti umrle mame. Ob zid se je naslonil s hrbtom, oči so mu pa plavale od rože do rože, od rastline do rastline po širokem vrtu kot vesel, razposajen metulj, in srečen in zadovoljen je bil. Koncem dvorišča ob drvarnicah se je igrala kopica glasno vriščajočih otrok, in med drobnim peskom si je iskala hrane gospodarjeva kokoška družina. Vsa narava je dihal zdravje in zadovoljnost, in srečo bi ujel v roko, če bi zagrabil solnični žarek. In tistega lepega popoldneva sem zadnjikrat videl malega Voltuša.

Igrali so se otroci tam pred drvarnicami, kričali so in vriskali, veseli svojega zdravja in mladosti, razposajeni brezskrbnosti in lepega dneva. Pa se je našel med njimi otrok, ki ni bil otrok, marveč razbojnik z umazano brezumno dušo in s surovim nasmehom na ustnih in v očeh. Kar nenkrat je pohitel k Voltušu in se postavil pred njim močeno, kot gospodar pred hlapcem, ter ga glasno, spakovalo se vprašal:

»Čigav pa si, mali?«

Začuden ga je gledal Voltuš, in vsled čudne bolzosti so se mu orosile oči, kajti bil je mehka, tiha duša, nevažen glasne besede

in divlega, ostrega pogleda. Otroci so pustili igranje in prihiteli k njima.

»Kaj si nem, pokveka? Govori in povej mi, kdo si in kaj delaš tukaj!«

Pribeled je Voltuš in se stresel, ko je zagledal v njegovih očeh toliko zlobe. Hotel je vstati, toda že isti hip ga je pograbil tisti fant, za Pavla so ga klicali, za hromo nogo in ga potegnili za seboj, da je udarila Voltehovala glava ob zid in je bolno kričnil.

»Jaz te že naučim govoriti! Malo te popeljem na sprehod, ko vidim, da sam težko hodiš, hi-jo!«

In vlekli ga je čez dvorišče, da je Voltuš z obeloma rokama zamažnil po belem pesku, hotel se za kaj zagrabiti, in ko so dospeli do plotu, se mu je to posrečilo. Ali, siromaki! Zavrisnil je bolečine, in iz roke se je potočila po ograji rdeča, topla kri. Na žebelj se je nataknil ter si globoko zatrgal levo dlan. Ko so otroci zapazili kri, so se razbegnili na vse strani. Prihitel je stari Cervenka, ves brez sapa in bled, ko je začel sinkovo klicanje in jok, ter ga odnesel domov. Umil mu je roko in jo obvezal, položil ga je v posteljo in ga neprestano tolažil, obetajoč mu najslajše in najlepše reči.

Čez nekaj dni pa je Voltuš umrl na zastupljenju krvi. Ni me bilo takrat v mestu in sem se povrnil šele, ko je bil Voltuš že davno pod zemljo. Stari Cervenka mi je solznih oči pravil, da me je zelo želel, ko je že blede odšel na njegov grob; Cervenka me je spremljal, in lepih poljskih rož sem mu nastal na nizko gomilo.

K volitvam v Nemčiji.

Razpust nemškega državnega zbora ni vzbudil posebnega prenehanja. Po Marzovem mnenju je državni zbor že pred meseci priznal, da je nezmožen za vsako pozitivno delo, ki je glasoval za pooblastilni zakon. Dijo je torej predvideti, da mora priti po poteku pooblastilnega zakona do ostrega spora med vlado in zbornico. Ko je sprejel meseca decembra Marxovo stvar, je bilo jasno, da stoji vlada na trilih nogah. Tudi se ne bi smeli čuditi, ako bi Marx sprejel sestavo vlade pod pogojem, da smo zbornico v ugodnem trenutku razpustili. Marxova vlada je izdala celo vrsto nujnih odredb na gospodarstvem in socialnem polju, ki so imele precej antimarxistične barve in nile gospodarske in socialne pomoci. Po sklicanju zbornice je torej leviha zahtevala, da se nekatere spremene, druge pa odpravijo. Osobito je leviha napadala odredbe glede delovnega časa, podpore brezposelnim, plač uradnikom in davčne zasilne odredbe. Vlada pa ni bila voljna kapitulirati, rajša se je odločila za razpust. Glasovanja pa tudi ni mogla dopustiti, ker je bilo jasno, da bi socialisti in komunisti združeni z nemško nacionalno desnico preglasovali. Razpustila je zbornico in se odločila za nove volitve 4. maja.

Sedaj pa nastane vprašanje, če more nova zbornica storiti močno vlado, ki jo Nemčija z ozirom na zunanje politične vprašanja tako kravo potrebuje? Glavni razlog za dosedanje neuspehe nemške zbornice je v dejstvu, ker ni bilo možno storiti črne republikanske večine centurina. To je bila nesreča volitev v juniju 1920. Te so razbile večino tkzv. »weimarske koalicije«, ki je spravila Nemčijo iz kaosa prevrta in ji dala republikansko ustavo. Očale pa so skrajno desnice in levice. Nobena vlada se ni torej mogla oprati na trdno večino in tako je prišlo do večjih in manjših koalicijskih vlado. Se je čisto socialisti — čisto proti njim, državni kancloirji pa so uporabljali največ energije na to, da so lažirali med posameznimi strankami.

Bodoče volitve prinesejo zaželjeni uspeh, ako okrepe levičo ali desnico. To je zaenkrat vseeno, kajli vsaka vlada bo morala v zunanji politiki računati z realnostjo; glede notranje pa gotovo ne bo postavila na dnevni red vprašanja: republika ali monarhija? Würtemberški demokrati voditelji je nedavno rekli, da ni vprašanje republike ali monarhije bistvenega pomena. Tudi nemško nacionalisti so se ob priliki sestave Marxovega ministrstva obvezali, da ne bodo zapustili tal veljajoče ustave in nemška ljudska stranka, ki ima precej privrženec v delavskih vrstah, je nedavno izdala volilno parolo, da je zanjo vprašanje republikanske ali monarhističnega nazora prostorskega pomena. Edino na Bavarskem bi bilo precej monarhistov, ki pa so že z ozirom na dejstvo, da ni »Nij. Vel. kralje Rumrecht na njihovi strani, precej neškodljivi. Po drsedanjih izgledih bo izšla precej ojačena desnica.

Po ustavi se morajo vršiti volitve pred 13. majem in vršile se bodo 4. maja. Ta termin pa smatramo v resnih političnih krogih za zelo neprimeren. Volitve se vršijo namreč na ta način pred volitvami na Francoskem. Izključeno torej ni, da bi zmaga desničarjev, ki sanjajo o neki revanši, vplivala na volilni rezultat na Francoskem. Nasprotno pa bi francoski smek na levo v zvezi z rezultati izvedenjskih odborov in mirovno akcijo Macdonalda znatno vplival na zadržanje nemških volilcev.

Medzavezniški dolгови.

Poleg reparacijskega vprašanja stoji v ospredju evropskega zanimanja vprašanje medzavezniških dolgov. Od povolne rešitve tega vprašanja je v veliki meri odvisno tudi razmerje evropskih držav do Zedinjenih držav. To vprašanje na ne gre samo vzporedno z reparacijskim, marveč sta obe vprašanji v medsebojni zvezi. To nam po kazuje tudi mnenje angleškega ministrskega predsednika Macdonalda, ki se je v svojem zadnjem pismu na Polnecarja dotaknil tega vprašanja na dveh mestih. Predvsem je Francozom očital, da dajejo posojila tujim državam, ne da bi mislili na svoje lastne obveznosti napram Angliji, ki dajne znatno obremenjujejo angleškega davkoplačevalca. In drugo, ko je splošno reparaacijski problem z vprašanjem medzavezniških dolgov. Ta njegov zadnji korak je vzbudil v evropski javnosti, predvsem pa pri angleških upnikih, splošno odobravanje.

Z ozirom na ta dejstva se nam zdi umestno podati pregled medsebojnih zavezniških terjatev in različne predloge, kako naj bi se te poravnale. V tem oziru je izdala italijanska bančna zveza v Milanu delo Maria Albertia, iz katerega posnemamo sledeče:

Nemška insolvenca je pritisnila razne države, da so revidirale svoje odškodninske terjatve in jih prilagodile dejanskemu zmanjšanju njihovih premoženja. Sprejemale so ob bremena notranje dolga, ki urejajo razdelitev narodnega dohodka, in so se na drugi strani postavile na stališče, da ni treba plačati medsebojnih dolgov. Prišlo je do sledečih minimalnih postavk: 26 milijard zlatih mark za Francijo, 6,3 za Italijo in 5 milijard za Nemčijo.

Francoska zahteva po 26 milijardah se dejansko krije s proračunom za obnovitev. To terjatve 26 milijard lahko smatramo za primerno škodo, ki jo je utrpelo nemško povprečno premoženje radi nemške vojne, pri čemur niso vsote zube druge vrste, kakor zube francoskega kapitala v vrednostnih papirih, ki so vsled vojne utrpeli na svoji vrednosti. Anglija je omilila svoje odškodninske terjatve do Nemčije na vsoto, ki jo dolguje danes Zedinjenim državam, to je na 14,2 milijard zlatih mark. Anglija ni dejansko utrpela nobene stvarne škode, razen škode na morju, ki pa je bila poravnana z angleškim deležem na nemškem brodovju. Italijanska minimalna zahteva 6,3 milijard zlatih mark odzgovarja tako italijanskim izgubam, kakor tudi najo odpadajočemu deležu na reparacijah. Tudi belgijska zahteva je popolnoma utemeljena.

Glede poravnave teh dolgov je bilo izdelanih že več načrtov. Izmed mnogih je avtor navedel one, ki bi po njegovem mnenju najmanj vplivali na premoženjske razmere in povzročili najmanjšo gospodarsko motenje. Navesti hočemo dva predloga.

1. Črtajo naj se francoski in italijanski dolgi Angliji in Zedinjenim državam, medtem ko naj ostane angleški dolg Zedinjenim državam. Reparacije naj se znižajo na 50 milijard, ki naj se ne razdelijo med zaveznike po določenem ključu, marveč naj dobi Anglija 14,2 milijard, mesto nanjo odpadajočih 11 milijonov zlatih mark.

2. Črtajo naj se vsi dolgi zaveznikov Angliji in Zedinjenim državam in tudi angleški dolgi Zedinjenim državam.

Sanacija Madžarske.

Svet Društva narodov, ki je te dni zboroval v Ženevi, je slišal zelo zadovoljivo poročilo o sanaciji Avstrije: difference med avstrijsko vlado in generalnim komisarjem so izvirale večinoma iz dejstva, da je sanacijska akcija zahtevala manj denarja nego je bilo predvideno.

Ugotovitve o oplašenju Nemčije je ustvarila ugodno ozračje, da je svet Dr. narodov brez obotavljanja pristal na sanacijsko akcijo na Madžarskem. Pri tem se je držal sheme, ki se je izkazala pri avstrijski sanaciji za dobro. V dveh protokolih so bile dane smernice, ki se jih bo treba držati. V političnem protokolu se obvezujejo tri velišle Anglija, Francija in Italija in trije madžarski sosedi Češkoslovaška, Jugoslavija in Rumunskia, da bodo respektirali suverenost Madžarske in da ne bodo ovirali gospodarske in finančne obnove države. Ta določba je velikanskega pomena za podpisovalce bodočega madžarskega inozemskega posojila, za katero ne bo razen Madžarske lamčil nikdo drugi. Na drugi strani pa se je morala Madžarska znova obvezati, da izvrši določbe trianonske pogodbe.

Drugi gospodarski protokol našteva obveznosti, ki jih je morala Madžarska sprejeti, da dobi inozemsko posojilo v znesku 250 milijonov zlatih kron. Točke so iste, ki jih vsebuje že protokol z Avstrijo: načrt za proračunsko ravnateljstvo, izamstvo za posojilo z zastavitvijo carinskih dohodkov in dohodkov iz monopolov, priznanje generalnega komisarija in ustanovitve emisijske banke, pri kateri bo sodeloval tudi en inozemski svetovalec.

Sklep sveta Društva narodov, ki je vzel pokroviteljstvo nad madžarsko sanacijo, pa bo služil v znatno podporo vladji Bethlena in ji dal ono trdno podlago, ki je potrebna, da bo rodilo sanacijsko delo z uspešnim sodelovanjem domačih in inozemskih sil zaželene plodove.

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Torek 18. marca: zaprto.

Sreda 19. marca: ob 3. uri pop. Li. ljudska predstava. Izven. — Ob 8. uri zvečer: Tri maske. Smešne precioze. Prihujeni komisar Izven.

Četrtek 20. marca: Kamela skozi uho. R. C. Red C.

Petek 21. marca: zaprto (generalna predstava).

Sobota 22. marca: Cezar in Kleopatra (premera). Izven.

Nedelja 23. marca: Cezar in Kleopatra. Izven.

Ponedeljek 24. marca: zaprto.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Torek 18. marca: Gorenjski slavček. Red P.

Sreda 19. marca: Mignon, ljudska predstava. Izven.

Četrtek 20. marca: Manon. Red D.

Petek 21. marca: Poljub. Red A.

Sobota 22. marca: Manon. Red B.

Nedelja 23. marca: Carmen, ljudska predstava. Izven.

Ponedeljek 24. marca: zaprto.

DR. ČERINOV KONCERT.

Vrsto glasbenih prireditev v proslavo letnice Smetanovega rojstva je zaključil simfonični koncert muzike dravske gen. konzula Češkoslovske republike dr. Otokarja Beneša. Obisk je bil izredno velik, sedeži v dvorani razven par predzadnjih vrst razprodani, balkon, galerija in stopnice pa nabito polni. Prva polovica sporeda je bila posvečena Smetani. Uvedla jo je močvirna veličastna uvertura k slavnostni zgodovinski operi Libuša, po arhi-

Politične vesti.

— Davidović in Radić. Krsta Ciovarić priobčuje v svojem »Dnevniku« zanimiva izvajanja na račun obeh imenovanih gospodov. Predvsem priobčuje Davidovičovo proučbo: prosim vas, recite Radiću, naj se ne šalji; postavil sem se na kocko ne samo svojega položaja kot načelnik stranke, ampak tudi na svojo čast. Tako je rekel g. Davidović zastopniku hrvatskega bloka, ko se je prišel iz Beograda, ki gre v Beograd ali ne. Dasiravno je bilo Davidoviču objuljeno, da pride hrvatski blok sigurno, na čemur je Davidović razpustil svojo akcijo, ki je dovela do razpada koalicije. Vsed Radićeve prevare je ostala demokratska stranka brez oblasit, pri volitvah pa brez parole, tako da je bila radikalna stranka pri volitvah v veliki nadmoči namram demokratski stranki. Lilo bi popolnoma naravno, da je g. Davidović tedaj zapustil politiko, kar so nekateri demokrati tudi zahtevali. Radić pa je potem Davidoviča še osemil inšga proglasil za politika, ki ne ve, kaj hoče! Gospod Davidović ne kaj časa niti ni hotel slišati o Radiću. Nedavno je pa Davidović s posredovanjem Spahie in Korosca zopet stopil v stik z Radićem, ki mu je zopet nekaj objulil. Zdi se, da je toplot Radić bolj pošten. Njegov zastopnik je prinesel dvajset pooblastil, ki so bila tako verifikirana, toda poslanecv ni od nikoder. Niti ni gotovo, če res pridejo, kakor je bilo objuljeno g. Davidoviću. Ako bo g. Davidović tudi toplot prevaran, potem je konec njegove državniške kariere, toda tudi z radićevci se ne bo pogajal nihče več iz Beograda in se tudi ne bodo več smatrali kot predstavniki hrvatskega plemena.

— Radić nekdanj in sedaj. Leta 1899 je zapisal Stjepan Radić v svoji razpravi: »Sodobna Hrvatska in Južni Slavonija« sledeče: S proučevanjem narodnega življenja južnih Slovanov ali bolje z enostavnim promatranjem tega narodnega življenja pride vsak nepristranski človek do prepričanja ne samo o sorodnosti, temveč tudi o narodnem edinstvu Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov, o edinstvu, ki ga ne najdemo ne pri Italijanih in ne pri Nemcih. Tako je mislil Radić l. 1899, danes pa misli seveda drugače! Iz tega pa je tudi razvidno, da nima Radić nobenega stalnega političnega načela.

Iz Rusije.

Davčna konfuznost v sov. Rusiji. »Ekonomskejska Zizna« poroča ironično o uspehih sovjetske vlade v davčni politiki. Vlada naravnost posebna manja davkodajana. V vseh vaseh, selih, oblasteh se delajo novi davki, ki so prave karikature davkov. V Pskovski guberniji so n. pr. uvedeni davki na dimnike, davke na novorojenčke, itd. — Da mora taka davčna konfuznost upropasti vse narodno gospodarstvo, ni treba še posebej razlagati.

Proti konkurenci. Se v drugem oziru so se proslavili nekateri sovjetski modrijani. Tako so sklenili, da se smejo v vseh tovarnah izdelovati izdelki samo ene vrste. Komunistična »Pravda« je vsled tega po pravici ogorčena, kajti »konkurenca med tovarnami je najnau.

Vojaška služba v SSSR. Pri letošnjih naborih letnika 1932, ki se vrše na brže v masu, bodo ruski vojaški obvezniki razdeljeni natančno v tri kategorije. Rekruti prve kategorije izpopolnijo današnje stanje rubeče armade, ter služijo pri peloti 18. mesecev, pri konjenici 28 mesecev in pri mornarici 42 mesecev. Druga kategorija bo izvršena v teritorialne oddelke s službeno obveznostjo 5 let, pri čemur opravlja vsako leto aktivno službo samo 4 tedne. V tretjo kategorijo pridejo telesno nesposobne osebe ali pa te, katere so na podlagi rednihinskih razmer oproščene vojaške službe.

Razburjenje v SSSR radi Besarabije. Ves sovjetski tisk piše z ogorčenom o ratifikaciji protokola o pripitvi Besarabije k Rumuniji, sprejeti od francoske zbornice. »Pravda« imenuje v svojem uvodniku ratifikacijski akt kot papirja, ki pomeni prav tako malo kot je svoj čas pomenilo francosko priznanje Kolčakove in Wranglove vlade Besarabski emigrantje so privedli na dan obletnice marčeve revolucije velike protirumunske demonstracije in podali sovjetski vladi memorandum, zahtevajoč osvoboditve Besarabije iz rumunske oblasti. Po vsej Ukrajini se vrši 18. t. m. »besarabski dan« po vseh mestih in vaseh bodo zbirali prispevke za »žrtve rumunskega nasilja«.

novalo »diletanste«. To je edini črni madež, ki bo ostal na drugič izvrstnem večeršnjem koncertu. Ne bi ga bilo treba. Dr. Cerin naj pa v zadovoljstvo publike in kritike s svojimi koncerti vztrajno nadaljuje.

Matineja kluba Primork v korist umetniških korporacij. Zasedenega ozemlja se je vršila v nedeljo dopoldne v dvorani Filarmonične družbe v navzočnosti številnega občinstva, ki je dvorano skoro popolnoma zasedlo in pokazalo vroče simpatije do naših zaslužjenih bratov in sester v Primorju in na Gorškem. Na matineji so iz priložnosti sodelovali, naš mojster pevec g. Eteetto, dalje ga. Thierry-Kavčnikova, ki sta zapela par krasnih solospjevov, ga. Marija Vera gg. Šest in Lipah so recitirali zanimive stvari, gg. Jerajeva, hčerka kons. prof. g. Karla Jeraja pa je svirala na gosli Mendelssohnov koncert v C molu z občudovanja vredno sigurnostjo in preciznostjo. S tem svojim prvim nastopom se je posrečno uvedla v družbo slovenskih koncertnih goslic. Vloge spremljevalcev na klavirju so si delili gg. Neifart, Jeraj in Kumar, g. Kogoj pa je dosegel z improvizacijo Robidovega »Jošta« lep uspeh. Sodelujoči so bili za svoja izvajanja deležni iskrenega priznanja poslušalcev. Zasedena domovina pa je koncertantom dolžna za njihovo požrtvovalnost še posebno zahvalo. — Z zadovoljstvom konstatiramo, da se je pri nas uvedba matinej oziroma nedeljsko-dopoldanskih koncertnih prireditev uspešno obnesla.

Na praznik, na Jožefovo, to je v sredo, dne 19. tega meseca, uprizaro se v operi kot ljudska predstava pri nižnjih cenah priljubljena in melodiozna opera »Mignon«. Začetek je ob pol 8. uri zvečer. Pri tej predstavi poje vloga Lotheria — g. Betetto, ostale vloge so v običajni zasedbi. Drama uprizaro isti dan popoldne ob 3. uri kot ljudsko predstavo pri nižnjih cenah in sicer »Lilome«, zvečer ob 8. uri pa tri francoske enodeljanke, ki so dosegle pri vseh uprizaritvah izreden uspeh.

Ljudska visoka šola.

O modernem kazenskem pravu.

(Predavanje univerz. prof. dr. M. Dolenc.)

Pravnik, ki predava o pravu, se nahaja v mučnem položaju, ker dvomijo poslušalci-nestrokovnjaki o pravilnosti in smotrenosti nazorov, ki jih imajo pravniki. Kajti dan za dnemom se sliši v javnosti govorjenje, da so juristi nezmožni birokrati in formalisti. Krivja je tega zakonodajca, ki ne koraka sporedno s potrebami ljudstva. Izvršajoči juristi so sami ozlovoljeni sprito teh nedostatkov zakonodajca, vendar pa se morajo v službi sklicovati na svojo avtoriteto, sicer bi morala v družabnem življenju prej ali slej nastati anarhija.

V Sloveniji imamo še vedno avstrijski kazenski zakonik, ki je nastal leta 1803. ki se uporablja za nepolitične delikte. Za politična hudodelstva pa se je pri nas uvedel leta 1919 srbski kazenski zakonik, ki je le plagiat pruskega zakona z leta 1801. In tako lahko rečemo, da je današnje stanje kazenskega prava v Sloveniji skrapno in predstavlja pravo pustino šemo. Z vsoto to navo morajo nastopati naši sodniki v svoji službi, ko delijo ljudstvu pravico.

Kdo je kriv teh nedostatkov? Ali juristi-izvrševalci zakona ali pa poslanci, ki se ne nad pet let preklajajo za parilo, mesto da bi kot verni zastopniki ljudstva tolažili na pristojnem mestu njegove življenske potrebe?

Kaj pa nudi moderno kazensko pravo? To se ne da opisati v par stavkih, ravnotako kakor ni mogoče podati življenja kakega naroda, njegove kulture in civilizacije v par potezah; pač pa se da saj v bistvenih točkah razporediti staro in novo. Povsod je zaznamovano intenzivno stremljenje, da se kazni modernizira in postavi na trdna tla. Da preidemo na načrt kaz. zakona za našo državo, ki ga je izdelala enajstotica pravnih veščakov leta 1922 in ki naj stopi v veljavo. Pomen kazni same na sebi je bil doslej tale: Država je kaznovala kaznivo dejanje na osebi, tako da je imela kazni v prvi vrsti osvetno nalogo, značaj maščevanja za storjeno krivico in šele v drugi vrsti poboljšanje storilca. Dandanes pa velja načelo: kaznovati je treba predvsem storilca, osebo, ki je kršila zakon. A šele zatem kaznivo dejanje, ki je pod gotovimi okoliščinami lahko ma enkosno, a v celoti kot početje nadvse nevarno za družbo.

Kot primer naj nam služi tridesetletni pijanec, ki maha v gostilni z nožem na desno in levo in rani končno sicer le neznatno mirnega gosta. Ako kaznujemo to dejanje, bi znašala kazni le par dni; če pa kaznujemo njegovega storilca, ga je treba eksemplarno kaznovati. Ali naj se ga po prestopi kazni pošlje domov, da se zopet uda alkoholu in nadaljuje svoje delo? Nel Oddati ga je treba v zavod za odvajajo pijančevanja in ga obdržati tu, če treba, tudi dve leti, da se poboljša in postane koristen član človeške družbe.

Tudi za zločince, vlačugarje in delamrzneže je po prestani kazni predvidena prisilna delavnica do pet let, da se prične koristnemu delu. Se več! Vsakogar, ki je bil že trikrat kaznovan in krši po šestih letih

ponovno zakon, je pridržati po prestani kazni kot hudodelca iz navede do dvajset let v prisilni delavnici, da se temeljito poboljša. Forej načelo, ki si ga je osvojil naš načrt kaz. zak. je sledeče: 1. Kazen bodi pravično plačilo za zlo, 2. svarilo drugim pred kršenjem zakona in 3. očuvaj družbo pred nevarnimi elementi.

V našem narodu živi globok čut, da sle-di storjeni krivici povračilo. Ker pa kazni sama ne doseže zaželenega učnega, pred-laga načrt posebna očuvalna sredstva, ki naj obvarujejo družbo pred zločinom.

Prej smo omenili tridesetletnega pijan-ca, ki je duševno in telesno zrel. Kako pa se mora kaznovati petnajstletnega mlado-letnika, ki krši zakon na oni način, ki smo ga navedli pri gornjem pijancu? Petnajst-letnik je sicer spolno zrel, a ne more veljati sprito svojih borih življenskih izkušenj za razsodnega moža. Treba ga je milejše kaz-novati kot tridesetletnika.

Dosedanji avstrijski zakonik je take mladinske probleme reševal enostavno, a nerodno, ker je kar po kolektarju določil ka-zenski iznos (do 10 leta se ne kaznuje, od 11. do 14. leta se kaznuje le ona dejanja, ki tvorijo hudodelstvo, od 15. do 20. leta naj se ne izreče smrtna ali dosmrtna, marveč le časovna kazni). Naš načrt pa uvajajo pred-vsem kako naj se kaznuje in ne kdaj (t. j. v katerem mladostnem letu) naj se kaznuje. Mladostniku je torej treba nuditi vzgoje, ki naj ga svari pred kaznivim početjem, kajti znano je, da se večina mladinskih hu-dodecev rekrutira ravno iz nezgobjnih plasti. Zatorej določa načrt za mladostnike mesto kazni dopolnitve vzgoje v zavodu za vzgojo dece in če ta ne izda, ga oddajo v poboljševalnico.

Tudi sodnijska obravnava je prilagojena duši mladostnega obtoženca. Javnost se iz-ključuje in časopisi ne smejo poročati o po-teku in izidu obravnave, ker bi utegnili za-liti mladinsko občutljivost. Pač pa je po-klonim vzgojiteljem dovoljen pristop k ta-kim razpravam.

Kako pa bo po novem kaz. zak. odmer-jen splošni sistem kazni? Smrtno kazeno ho-če naš projekt kljub teoretičnim pomislim ob-držati, ker cvete v naši državi nevarne hajduštvo. Poleg zaporne obstoja i denarna kazni, ki se jo, uvajajoč imovinske prilike obtoženca, lahko naloži do 1/4 milj. Din. (individualizacija kot navodilo!) Da pa bo kazni res poboljševalno učinkovala, se usvaja irski, t. j. progresivni sistem.

Rezultati izvajanj: Zgodovina uči, da kriminaliteta narašča s kulturnim razvojem. Napadno so sodili oni, ki so mislili, da bo s širjenjem umske izobrazbe v družbi padla številno zločinov. Kakor da ne bi nikdar ži-vel Pestalozzi, ki je posebno podčrtaval vzgojo značaja. Bodoče edinstveno pravo noče ostati pri spoznanju, dosedanjih napa-kah, marveč nalaga za kazniva dejanja ka-zen, ki naj kaznienca z obvarujočimi sred-stvi odvajajo od kaznivih dejanj ter ga vzgaja v poštenega človeka.

SPORT.

ILIRIJA : PRIMORJE 7 : 0 (2 : 0).

Postavi moštve: Ilirija: Miklavčič — Dolinar, Beltram — Grlic, Lado in Milan Z. — Zupančič I., Učak, Oman, Pamner, Vidmaier. Primorje: Jančigaj — Stošir, Birsar — Windiš, Pisar, Vrančič — Podnje, Galešič, Schellecker, Balinc, Ter-novc.

Moštvo Ilirije, v katerem je nastopil novi trener, je napravilo prav dober vtis. Izdaten kondicijski trening, ki ga je moštvo izvedlo pod vodstvom Pamnerja, je pripo-mogel, da se je uveljavilo že v prvi tekmi. V splošnem so zadovoljevali vsi igralci, da si so poedini nadkrilili vsi svoje ostale tovarise. Predvsem je bil to srednji krilec Lado Z. Napadalna vrsta, ki je v kolikor je seveda dopuščal teren, dobro kombi-nirala in mnogo streljala, je stala pod režijo Pamnerja. Dasi je dosegel sam 5 golov, je vendar brezdvomno boljši trener kot igralec. Obramba ni imela s šibko napa-dalno vrsto Primorja težkega posla. Sploh je imela Ilirija dokaj lahko nalogo, ker ne-treniran nasprotnik ni bil nikdar osobite nevaren.

Primorje je nastopilo popolnoma ne-trenirano in v slabi postavi, ki je bila v zasebi mesta srednjega napadalca z izra-zitim branilecem naravnost nemogoča. Na novo sestavljeno in nevirano moštvo je igralo brez pravega elana in požrtvoval-nosti ter predvedlo, posebno pa napadna vrsta skrajno raztrgano in brezsmiselno igro. Edina svetla točka v moštvi je bila čet-vorica igralcev. Vratar Jančigaj — kljub nekaterim usodopolnim napakam — branilec Birsar, ter krilca Vrančič in Windiš se bili oslon celega moštva ter držali, kar se je le dalo držati. Igralci bivših celj. Atl. se niso obnesli in ne predstavljajo za Primer-je nikakega ojačanja.

Igralo se je v dokaj ostram tempu in živahno. Tekma je bila v prvem polčasu odprta in šele proti koncu preide i. v rahlo premoč, iz katere doseže v 30 in 30' 2 gola. V drugem polčasu pa Primorje očividno popušta. I. preide v popolno premoč in kljub sijajni obrambi bi navedene pri-morjanske četvorice doseže l. v 2. 9. 24, 28 in 29. minuti pet golov. Sodil je do-re in korektno g. Beneš.

JADRAN : HERMES 3 : 0 (3 : 0).

Jadran se je s to nadvse sigurno zma-goval kvalificiral za finalno tekmo z Ilirijo. Dasi v polju ni bil nadmočen, in je morda Hermes imel v usodopolnem prvem polčasu več od igre je zmaga Jadrana realna. Dejstva, da se je hitro prilagodil danim razmeram, se znašel na terenu ter izrabil nekaj ugodnih situacij, so mu donesla zma-gov. Napadani vrsti H je primanjlova skupnosti, napadalcem pa potrebne prevlad-nosti in odločnosti, da bi izrabili ugodne šance. V drugem polčasu pa je preel Ja-dran v premoč ter mestoma naravnost ob-legal vrata H. Kljub vsem vehementnim napadom pa ni mogel doseči nikakega zgo-ditka, kajti žilava obramba H. je prepra-čila vsako nadaljnjo scortanje. Tekmo je vodil dobro g. Vodišek.

Od Jadrana so ugajali v obrambi no-vi branilec Krušič, ki sicer ni še tehnično popoln, srednji krilec Pečnik in Jamnik.

Pri H. je bila najboljša krilska vrsta. Vratar Mihelič in Pleš sta bila navadno boljša, kot v nedelu.

Moštvi sta nastopili v postavi Ja-dran : Vončina — Krušič, Brar — Po-korn, Pečnik, Januš — Jamnik, Martinak.

POROKE IN RAZPOROKE V ZEDINJENIH DRŽAVAH.

Urad za ljudsko štetje je izdal predhodno poročilo o statistiki porok in razporok v Zedinjenih državah. To je prva statistika po letu 1916.

Leta 1916 je bilo v Zedinjenih državah 1053 porok in 112 razporok (divorce) na vsakih 100.000 prebivalcev. Leta 1922 pa je bilo za isto število prebivalstva 1033 porok in 136 razporok.

Razmerje razporok k porokom je jako različno v posameznih državah. Na pri-mer, v državi New York in v distriktu Co-lumbia, kjer je po zakonu razporoka jako otežkočena, je bilo razmeroma malo razporok: 10 razporok na vsakih 226 porok v New York in 10 razporok na vsakih 358 porok v distriktu Columbia. V Nevadi, ki je, kakor znano, zatočišče vseh nesrečnih zakonikov, je bilo več razporok kot porok: 10 razporok na vsakih 9 porok New England države, ki so drugače tako ponosne na svoj sloves spoštivosti in konservati-zma, so imele povprečno po eno razporoko na vsakih 9 porok, torej manj kot po-lovico toliko porok, kolikor jih ima država New York na vsako razporoko.

Bras, Orlic, Drucker. Hermes: Mihelčič — Novak, Prešeren — Zemljak, Jesih, Černe — Glavnik, Zalokar, Pleš, Rozman, Brdaj.

HAŠK — JUGOSLAVIJA.

V soboto se je na igrišču »Jugoslavije« vršila tekma med beograjskim Sportskim lopičkim klubom »Jugoslavije« in med zagrebškim »Haškem«. V prvi polovici je bil rezultat 1 : 1. Prvi gol je padel na račun »Jugoslavije« (Petković), a nato je še v prvi polovici dobil »Hašk« en gol (Ordešić). V drugi polovici se je čutila premoč »Jugoslavije«. Petković je zabil »Hašku« še tri gole, »Hašk« pa je vrnil le enega »Jugoslaviji«. Končni rezultat je bil 4 : 2 v korist »Jugoslavije«. To je prvič, da je pri rekordni tekmi Beograd premagal Zagreb. V nedeljo je v revanši igra ostala tekma 3 : 4 neodločena.

Finalo za angleški cups. Najpopularnejša, a tudi največje nogoletna tekma v Angliji je finalna tekma za »English cups«, kjer sprejme zmagovalca pokal iz rok samega kralja. Velikanska zanimanje, ki vlada za to tekmo, pač najbolj spričuje lanskoletni dogodek ko je na novo zgrajen stadion v Wembleyju, ki vsebuje prostora za 150.000 gledalcev, navajalo preko 200.000 ljudi. Velikanska masa ljudstva je prodira železno ograjo ter se razlila po igrišču, tako da je policija z velikim trudom vstopila toliko reda, da se je tekma lahko odigrala. Pri tem naskoku je zadobil preko 1000 oseb več ali manj težke poškodbe. Letos se vrši finale 27. aprila in sicer tudi v Wembley-stadionu. Zanimivo je, da je za to tradicionalno tekmo predlagan za sodnika znani internacionalni sodnik Holandec Mutters. V službi, da bi Mutters res sodil to tekmo, bi bil to po številu drugi inozemski sodnik, ki bi mu bila poverjena čast vodstva finalne tekme za angleški cups.

Gradnja stadiona v Colombesu. Vse predpriprave za pariško olimpijado so v polnem teku. V Colombesu napreduje zelo hitro gradnja novega stadiona, kjer se bodo vršile olimpijske igre. V železobetonski konstrukciji izdelane tribune, ki pokrivajo 32.000 kvadratnih metrov in vsebujejo 60.000 sedežev, so že dograjene. Za konstrukcijo se je porabilo preko 300 ton železa. Glavna in maratonska tribuna imajo po 3660 kvadratnih metrov površine in vsaka prostora za 10.000 gledalcev. Na obeh koncih stadiona se nahajata še dve tribuni, kjer je prostora za še ostalih 40.000 gledalcev. Pod glavno tribuno se nahajajo garderobe, butetki in 50 telefonskih celic s 112 telefonskimi vodji. Za čiščenje je rezerviran poseben paviljon. — Stadion je 350 m dolg in 250 m širok. Tekališče meri v krogu 500 m in je 8 m široko. Pokrito je z materialno rožnato-rdečimi barve, ki pravilno kontrastira z zeleno barvo igrišča. Naprave za skok s palico in skok v daljso se nahajajo pred glavnimi tribunami, za skok v višino, met diska in kopa pa pred obojema stranskima tribunami. Izven stadiona se gradijo tenis igrišča in pa plavalni bazen, ki bo 50 m dolg, 18 m širok in 1,60 do 5 m globok. Bazen bodo obkrožale tribune, na katerih bo imelo prostora več tisoč gledalcev. Tudi za prevoz gledalcev iz Pariza v Colombes je prav dobro preskrbljeno. Med Colombesom in Argenteuilom se gradi železnica postaja z imenom »Posta-ališče Olimpijski stadion«. S 1. aprilom bodo na vrhu na tej novi progi elektrificirani vlaki, ki bodo lahko transportirali v eni uri 20 do 25 tisoč gledalcev.

Velika planina 1666 m nad Kamnikom. Pretekli teden je bivala na Veliki planini večja družba smučarjev, med njimi tudi štiri Zagrebčani. Imeli so krasne dneve. Dočim rapidno kopni sneg po dolinah, nudi Vel planina še nad 2 m debel sneg in hodo trajale sijajne ugodnosti za smučarje še na manj en dober mesec. Zapadno stran Vel. planine t. l. vse sleme od Poljanskega roba čez Nivico in Gradišče, ki se dviga nad Kamniško Bistrico, obkrožuje sicer že trd, od vetra hitro sreh in zastruzi (ugodno za navadne turiste) toda vso valovito, prostrano istočno stran od Pečice poleg planinske kočice, od Končice in Vrščice, predvsem ves idealni smučarski svet na obeh straneh Mal. in Vel. Bukovca ter Dolge gručice od Male planine tja gor do Dola pokriva debel prahček suh sneg. Po vsi Ločici, Gradišču in Dolgi ravni in grčih med njimi se razprostira biseri sreh ki nudi najhvaležnejšo smuko in zelo ugoden sestop na Volovšek (Rak) nad Crno. — Pot čez Pasje peč je sedaj dobro shojena in pristop iz Strahovnice tudi za navadne pešce turiste — ne smučarje ugoden. Kočo oskrbuje oskrbniki žmitke, kuharica Manca. Za nočno pa skrbijo smučarji Andrej.

Kdor hoče preživeti še nekaj lepih alpskih zimskih dni, naj poseti našo divno Veliko planino!

Priloge za VIII. Olimpijado. Izvršni odbor za VIII. Olimpijado je sklenil odpustiti na Olimpijske igre v Pariz kot zastopnike našega sporta sledeče sportne panoge: nogomet, lahka atletika, težka atletika, plavanje, kolesarstvo, telovadba, tenis, vojaško streljanje, floret in borenje, jahanje. Umetniškega tekmovalstva se udeležijo na podlagi dosedanjih prijav 14 slikarjev in kiparjev in to so: Alaric Stojan, Milunović, Milo, Trešić, Marjan, Zagar, Lojze in Zabo Ivan; kiparji: Kofa Frano, Jean Robert, Kerdić Ivo, Kralj Fran. Kralj Tone, Namotnik Ivan, Skarpa Jural, Turkali Josip in Zalc Ivan. Za vsa sportna tekmovalstva se vrše do izvedbe istih izbirne tekme posameznih savezov ter se bodo na teh tekмах določili tekmovalci za Olimpijado. Glede denarnih sredstev bo najmerodajnejša Olimpijska loterija ter odvisi od nje uspeha v koliko bo mogoče udeležiti se Olimpijskih iger. Pri vladi je sicer obljubljena podpora, kdaj pa bo določena in nakazana, je pa danes še popolnoma nejasno. Najvažnejše je, da je javnost sama toliko zainteresirana za Olimpijske igre, da z malimi podporami bodisi z nakupom Olimpijskih srečk, bodisi z prostovoljnimi darovi omogoči udeležbo.

KINO... TIVOLI predvaja

17., 18., 19. marca

»Lov za ženo«

Kriminalna in pustolovna drama. V gl. vl. Maud Marion in Alfred Abel.

Dnevne vesti.

Ljubljana, 17. marca.

— Slovanski agrarni kongres na Bledu. V začetku meseca septembra t. l. se ima vršiti v Ljubljani in na Bledu vseslovenski agrarni kongres, katerega se bodo udeležili tudi zastopniki hrvatske republikanske seljaške stranke, in na katerem bo ustanovljena Slovenska zveza zemljedelske mladine in dijaštva. Po načrtu, izdelanem od Zveze jugoslovanskih zemljedelskih klubov v Ljubljani, bo razdeljen program kongresa na sekcije: 1. Ideološko, 2. Kulturno-prosvetno, 3. Socialno-politično, 4. Politično-organizacijsko in propagandno, 5. Narodno-gospodarsko, 6. Na sekcijo za agrarno reformo. Razven Jugoslovancev bodo zastopani na kongresu tudi Čehoslovaki, Rusi, Bolgari in Poljaki.

— Iz oblasne službe. Velikemu županu ljubljanske oblasti je dodeljen veterinarski nadzornik Hugo Turk in Viktor Zajc. Mariborskemu velikemu županu je pa dodeljen višji veterinar Franc Pirnat.

— Iz učiteljske službe. Učiteljskega gospa H. Svetelj-Cermak v Veliki Nedelji se je odpovedala svoji službi.

— Nov pravilnik o poštnih in telegrafskih šolah. V ministruvstvu za pošto in brezžal je podpisan nov pravilnik o poštnih in telegrafskih šolah. Nizja poštna in telegrafska šola v Beogradu se uvršča med srednje strokovne šole. Šolska doba traja dve leti, šolsko leto pa od 1. septembra do 30. julija.

— Zaščita dece. Odsek za zaščito dece pri ministruvstvu socialne politike je dobil na razpolago dva in pol milijona dinarjev izrednega kredita, za podporo in zaščito dece, oziroma za vojno siročad.

— Gozdarska šola v Sloveniji. V ministruvstvu šol in rud se je osnovala komisija, katera bo odpotovala v Slovenijo, da sondira teren za ustanovitve moderne gozdarske šole. Ista komisija pa ima tudi nalogo, da izdela za novo gozdarsko šolo učni načrt.

— Brezposelnost v Zagrebu. Mestna občina zagrebska vodi evidenco o brezposelnih. Pozvala je tudi reducirane uradnike, da se zglase v mestnem uradu. Dosedaj se je zgledilo brezposelnih reduciranih uradnikov, ki so po službi in številu razdeljeni tako: brezposelnih državnih uradnikov je 35, privatnih uradnikov 15, častnikov 3, bančnih uradnikov 3, veterinar 1, drogist 1 in sluga 1. Mestna občina zagrebska je uvedla akcijo, da zaposli brezposelne uradnike.

— Udrženje arhivarjev. Iz Beograda poročajo, da se je v ministruvstvu pravde vršil sestanek arhivarjev, ki so sklenili, da se v zaščito svojih interesov organizirajo. Sestanek je poleg tega sklenil, predložiti vsem ministruvstvom pri narodni skupščini spomenico, v kateri arhivarji prosijo da se tudi arhivarje po večletnem službovanju lahko uvrsti v II. kategorijo uradnikov in ne samo kot sedaj predvideva službena pragmatika v III. kategorijo.

— Predsednik Srbske akademije nauka. S kraljevim ukazom je postavil profesor beograjske univerze dr. Jovan Cvijić za predsednika Srbske akademije nauka za prihodnja tri leta.

Družbi sv. Cirila in Metoda je podaril 50 Din za obrambni kamen gosp. nad-svetnik E. Lah s soprogno mesto venca na krsto pok. gđe. Josipini Tavčarjevi, posestnici v Smavčju vasi. Iskrena hvala!

— Prošnja vsem narodno čuščem. Da blagovolijo pokazati svojo veličnost s tem, da darujejo že rahline knjice osonce denarne zneske za nakup knjig Krožku za odpravo tujk »Odvađa« v Sovodnju. Gorenja vas, katere bi se potem izposojevale. Ker je izkupiček izposojenih knjig (ki naj bi bile last Jugoslovanske Matice v Ljubljani) namenjen višjemu narodnemu namenu — za neodrešene brate — Jugoslovanski Matice, apelira krožek na plemenita srca, da blagovolijo vposlati zboral naprošeno z navadno imena darovalca preko pokrajnskega odbora Jugoslovanske Matice v Ljubljani ali direktno na Krožek za odpravo tujk »Odvađa« v Sovodnju. Gorenja vas.

— Občni zbor pevskega društva »Ljubljanski Zvon«. V nedeljo ob pol 10. uri dopoldne se je vršil redni občni zbor pevskega društva »Ljubljanski Zvon«. Zborovanje je vodil g. predsednik Lojze Drenovec, ki se je v uvodnih besedah spomnil umrlih članov. Predsednik je izrekel tudi tobo zahvalo vseh društvenih članov blagajniku g. Alojzju Lombardu za zasluge, ki se jih je tekmo 15 let iztekel za društvo in mu v znak priznanja izročil častke in častno odlikovanje. Tahnjsko poročilo je podal g. Matuli in podrobno poročal o vseh številnih prireditvah »Ljubljanskega Zvona« in ugotovil, da ima društvo 130 ustanovnih, 314 podpornih in 65 izvršujočih članov. Blagajniško poročilo g. Lombarda in gospodarsko poročilo g. arhivarija Jamnika je občni zbor vzel na znanje. Društveni zborovodja g. Zorko Prelovec, je poročal o delovanju pevskega zbora in razvil načrt o nastopih »Ljubljanskega Zvona« v novem društvenem letu. Društvo bo tekom tega leta izdalo pevsko zbirko 10 moških in ženskih zborov. Občni zbor je soglasno izvolil tale odbor: Og. Lojze Drenovec predsednik, Zorko Prelovec pevovodja, Matuli, Meglič, Lombard, Gärtner, Jamnik, Cizelj, Ramšek, Starič, Vizjak, Wolhine in Sulc odborniki, Tavčar, Grille in Meden revizorji. Občni zbor je izrekel zahvalo svojemu častnemu predsedniku dr. Švigelju za velike zasluge, ki si jih je iztekel za »Ljubljanski Zvon«.

— Umrli so v Ljubljani: Dne 14. marca: Lovro Breznik, posvetnikov sin, 33 let. — Dne 15. marca: Alojzja Zabukovec, žena sluga pri Zadrugi Zvezi, 40 let. — Marija Mavc, tovarniška delavka, 39 let. — Dne 16. marca: Ivan Weiss, poštni poduradnik, 41 let.

— Velika tatvina v Gradišču. V nedeljo zvečer je vlomil neznan tat v zasebno stanovanje gostilne pri Lovšinu na vogalu Gradišča in Hilserjeve ulice. Tat je odnesel dve zlati ovratni verižici z diamantnim obokom, zlato žensko uro z dvojnimi pokrovom, dve zlati zapestnici z diamanti, zlato brožo, 12 nožev in 12 vilic, dvojno klešč za sladkor in dve žlici za solato iz kino srebra, več navadnega namiznega orodja, nikelnasto uro in 200 Din denarja, tako da znaša skupna škoda okrog 16.000 Din. O storilcu nimajo še nobene sledi.

— Iz blazine na Studenju je pobegnil 28 letni umobolni Alojz Rolič iz Kamnika. Pobegnil je v bolniški obleki.

— Napiso tablico je nekdo ukradel bržkotne iz nagajivosti v Florjanski ulici št. 10 trafikantki Franciški Pukel.

— Uspešen poziv. Pred par dnevi je bilo objavljeno v ljubljanskem dnevniku, da je bil kupljen pred nekimi ljubljanskimi kino za prav nizko ceno ženski plašč. Na to objavo se je zgledala kot lastnica plašča neka ljudmila Virantova iz Prisojne ulice št. 5, kateri je bil ukraden plašč v Roškarjevi gostilni. Poleg tega je na časopisne objave prinesel plašč kupec sam na policijo, ker se mu je zdel nakup sumljiv in se je zbal sitnosti. Na podlagi raznih poizvedb so aretirali kot tatavo čevljarskega pomočnika Otmarija Kobača iz Ljubljane.

— Prežigan bolnik. Neki Pavel Ilia iz Jesenice je prošil v bolnici primarija, da mu dovolijo, da se pelje v nedeljo domov. Ko je dobil dovoljenje za potovanje, so ga prosili njegovi tovariši, da jim nakupi razne predmete in živila, in so mu dali tudi precej denarja. Ilia pa je zaupani denar zanaval po ljubljanskih kostih. Policija je Ilijo prišla na kolodvoru, ko je bil že suh. Pri preiskavi se je ugotovilo, da Ilia išče tudi žandarmerija v Voljniku radi tatvine.

— Vlom. Neznani vlomilec je vlomil pri starinarici Mariji Prekuhovi na Sv. Jakoba nabrežju. Odnesel je samo 225 Din gotovine.

— Aretirali so brezposelnost služnjico Ivano Eufuciovo, doma iz Cerknice, radi poptepanja. V nekem levu v Linhartovi ulici pa so aretirali radi tajne prostitucije in prepovedane povratka v Ljubljano policiji dobro znano Antonijo Sornovo.

— Policijske ovadbe. V zadnjih 24 urah so bile vložene na policijo te-e ovadbe: 1 radi tatvine, 1 radi poptepanja, 2 radi kajenja nočnega miru, 3 radi prestopka cestno-policijskega reda, 1 radi nedostojnega vedenja in 2 radi ogroženja osebne varnosti.

— Pazite na žeparje! Na trgu v Spodnji Šiški je bila ukradena Marija Bogataj iz žepa rjava usnjata listnica, v kateri je imela 210 Din gotovine.

Maribor.

— Zaplema. Sobotno številko tukajšnje socialno-demokratske glasila »Volkstimm« je policija zaplenila, ker je objavila več vesti protidržavne tendence. Proti odgovornemu uredniku Erženju je bila vložena ovadba na državno pravdnost. V pondeljek je izšla nova izdaja »Volkstimm«, v kateri prinaša na mestu zaplenjenih vesti odlok policije o zaplenitvi.

— Volilni imeniki. Mariborsko okrajno sodišče je potrdilo nanovo sestavljene volilne imenike za mariborsko mestno občino. Volilni imeniki bodo od 18. t. m. dalje razkrnjeni na mestnem magistratu občinstvu na pogled in v eventualne reklamacije.

— Društvo stanovanjskih najemnikov priredi prihodnjo nedeljo ob 10. uri dopoldne v Götzovi dvorani shod, na katerem se bo razpravljalo o važnih stanovanjskih razmerah.

— Otvoritev gradbene razstave. V navzočnosti velikega župana g. dr. Ploja in škofa g. dr. Karlna je bila v nedeljo dopoldne v mali kazinski dvorani otvorjena Gradbena razstava, prirejena od stanovanjske zadruge »Mojmir«.

— Maribor in nemška tiskarna. Vlada je odklonila prošnjo Nemcev za dovoljenje, da se premesti celjska nemška tiskarna v Maribor.

— Smrtina kosa. V nedeljo 16. t. m. je umrl v 66. letu starosti pomožni delavec železniške delavnice, g. Jakob Kokoli. N. v m. p.

— Samomor. V soboto popoldne se je v svojem stanovanju v poslopju državne reške ustreli 60 letni upokojeni podpolkovnik Alojzij Sernek, ki je bil zadnje čase vodja tukajšnje založne Laške pivovarne. O vzrokih samomora krožijo različne vesti, med temi tudi, da je pokolnik kot porok podpisal menico za precejšnjo vsoto, ki je bila izgubljena, dalje so ga dovedli do čina rodbinske razmere. Njegova rodbina bila namreč že deli časa na Čehoslovakeh.

— Nova slovenska gostilna v Mariboru. Bivši Roschantevski gostilno na Rotovškem trgu je, kakor čujemo, kupil istranski begunec g. Meglič, ki jo bo popolnoma preuredil in renoviral. Gostilna bo nosila ime »Jadrana«. S tem je preša zopet nova bivša nemška postojanka v naše narodne roke.

Celje.

— Mestno gledališče. V nedeljo popoldne se je petič v zadnji v tej sezoni vprizorila pri znanih cenah »Mamzelle Nitouche«, katera je kakor vedno tudi to pot povolno uspešna. Danes v torek se vprizori »Vzgojitelj Lanovec« za abonement A.

— Predprodaja vstopnic za matinejo Glasbene Matice, katera se vrši v sredo ob pol 11. uri dopoldne v Narodnem domu, se vrši v trafiki gospe Kovač v Aleksandrovi ulici.

— Občni zbor podružnice Lovskega društva v Celju se je vršil v soboto zvečer v hotelu »Baikan«. Bil je dobro obiskan. Po običajnih poročilih funkcionarjev društva se je razvila nepriljubljena zabava spopolnena z različnimi veselimi in zabavnimi točkami, katera je trajala do 2 ure zjutraj.

— Sneg se letos trdovratno drži po gričih in hribih okrog Celja. Pa tudi po dolini ga še precej leži. Jutra so zimsko mrzla, šele proti poldnevju solnčni žarki malo razgrejejo ozračje.

— Celjsko pevsko društvo je pričelo zopet z rednimi pevskimi vajami, katere naj bi pevke in pevci redno obiskovali, ker je čas do javnega nastopa društva kratko odmerjen.

— Nočno lekarniško službo ima ta teden lekarna »Pri Oru« na Glavnem trgu.

Ptuj.

— Zglasitev letnika 1906. V zmislu člena 10. zakona o ustroju vojske se pozivajo vsi v Ptuj stanujoči mladeniči, rojeni l. 1906 in sicer ne glede na njihovo domovinsko pristojnost, da se prijavijo v svojo vojaško evidenco pri mestnem magistratu najkasneje do konca marca t. l. Kdor se temu pozivu ne odzove, bo strogo po zakonih kaznovan.

— Popravilo strešne žlebove. Skrajni čas bi že bil, da bi tukajšnji hišni posestniki popravili svoje strešne žlebove. Od slabem vremenu je hoja po hodnikih vsed velikih nalivov s streh nemogoča.

— Aretačija. Tukajšnja policija je dne 12. t. m. aretirala nekoga Philtra Albert radi poptepanja. Philter je bil 2. februarja obsojen pri mariborskem okrajnem sodišču na 2 meseca težke ječe radi raznih tatvin.

— Umetniški orkester »Jadrana« priredi dne 19. t. m. v vseh prostorih kavarne »Baikan« veliki operni večer.

Primorske vesti.

— p Atlio Tamaro. To je mogoče največji slavofob, ki pljuje na vse, kar diši po slovanstvu. Nedavno je v »Secolo« očital, da smo tudi mi Jugoslovanci nevaležniki, ker se ne obnašamo napram Italijanom tako kot bi zahtevalo dolžnost osvobodnega taca. Navedbi bi lahko še celo vrsto čevljin bujne domišljije tega italijanskega publicista. Tržaška »Edinost« me je posvetila kar uvodnik pod naslovom »Nasprotniki pravega sporazuma«. V tem članku pravi, da smo časovno še preblizu rimskemu sporazumu, da bi mogli stresati svoje pikrosti na račun Jugoslovenov. Spravil se je na Čeha in opisal trpljenje Slovkov v madi republik. Seveda so njegove trditve v ostrem nasprotju z resnico in tudi njegove žalitve čehoslovaške republike mu ne bodo prinesle lovorjevega venca. Za to je že tudi prejel zaslužno plačilo od strani češkega tiska. »Edinost« pa pristavlja: »Naj nas čuje gospod Tamaro! Če bi nam on izposloval, da bi Italija nas zatirala tako, kakor Čehi zatirajo Slovake, bi mu bil mi iz globine duše hvaležni in obljubili bi mu slovesno, da mu bomo politični somišljeniki in zavezniki ter bi z srca odpustili vse dosedanje izbruhe sovraštva napram našemu narodu«.

— Nepošten poštni uradnik. Na glavni pošti v Trstu so že del časa zginjavala razna pisma in zavoji. Vsi ukrepi ravnavatelstva, da bi prišlo na sled tati, so ostala brezuspešna. Končno je vzel zadevo v rke policija in dvema detektivoma se je posrečilo izslediti krivca v osebi 22 letnega poštnega uradnika Marija Celigoja. Na njegovem stanovanju so našli vse polno pisem, pornografskih slik in tudi precejšnjo vsoto tujega denarja.

Sokolstvo.

— Prijateljski večer ljubljanskega Sokola se vrši v torek dne 18. t. m. v telovadnici Narodnega doma. Vstop člani in vpeljani gostje.

— Sokolsko društvo v Mostah pri Ljubljani proslavi svojo 10. letnico dne 18. in 19. marca v društveni telovadnici na Selu. Dne 18. marca vprizori sokolsko društvo narodno igro s petjem v štirih delanjih »Divji lovec«. Pri predstavi sodeluje orkester Dravske divizije. Dne 19. marca se vrši ob 10. uri dopoldne slavnostni občni zbor, ob 3. uri popoldne mladinska predstava pri znanih vstopnini in zvečer ob 7. uri družabni večer z izbranim sporedom.

Iz raznih krajev.

— Še nekaj iz Čaruzinega delovanja.

Nekako v jeseni lanskega leta sem se mudil po opravkih v Zagrebu. Naletel sem na prijatelja iz šolskih let, ki je sedaj namješčen kot pristav v lepoglavski moški kaznilnici. Zanimal sem se za posebnosti tega zavoja in njegovega prebivalstva. Prijatelj je rad pripovedoval o kaznjencih, s katerimi dosti obuje, saj takorekč ne prestanjo živeti med njimi. Pri opisovanju nekaterih tipov je omenil nekoga Frana Mateja, ki je bil od razbojniške tolpe zloglasnega Čaruge. V nekem razgovoru s pristavom je Matej izpovedal nekatere znamenitosti o svojem bivšem poglavarju Čarugi. Imeli so toliko nakopičenega orožja in municije, da srbi zavarovali pred obleganjem, ki bi lahko trajalo več mesecev. Tudi hrane in ni manjkalo in dobro so bili založeni z moko, mastjo, kavo, sladkorjem, rižem itd. Čaruga je namreč kljub svoji drznosti in pretkanosti vedno računal z možnostjo, da jih preseneti kaka zadrega. Svoja skrivališča, kakor tudi shrambe za živež in municijo, so imeli globoko pod zemljo. In niti vsi člani razbojniške tolpe niso vedeli, kje da se ti prostori nahajajo. Vsak član, ki je priključil na novo v to družbo, je moral prisesti zvestobo Čarugi in v naprej so ga opozorili, kaj ga čaka v slučaju nezvestobe. Kazni so izvrševali neumljeno in z vsoto točnostjo. Navadno so izvrševali smrtne kazni z ustreljenjem. Čaruga je bil poleg tega velik prijatelj nežnega spola. Ob neki priložnosti se je bil tolovaj Matej seznanil z lepo Mro, hčerko nekoga siromskega seljaka. Čaruga je to izvedel in ko je hotel napraviti Matej pri dekletu nočni obisk, ga je prestregel Čaruga in mu z revolverjem v roki zapovedal, da se odsrni. Sam pa je namestu Mateja zlezel skozi nizko okno in presenečil lepo Mro. Kot ljubimec, je bil Čaruga zelo ljubenzljiv in radodaren in marsikatera brikla Slavonka se je lepo oblekla na njegov račun. Medtem pa je bil proti svojim stanovskim tovarišem surov in neizprosen. Za manjši prestopke jih je kar sam kaznoval na ta način, da jih je pretepal z gorjačo. Slavonka sela so ga skrivala nekoliko radi tega, ker je dobro plačeval usluge. Še bolj pa iz strahu pred maščevanjem Jovom. Čaruga je sicer neizobražen človek, le njegov nastop je zelo osvojljiv. Zna lepo govoriti, delati nedolžen obraz, a pri tem kuje najdrznejše naklepe.

— Zenin s sedmimi zaročenkami. Na Reki so aretirali bivšega kapitana italijanske vojske izlozinja, ki je imel sedem nevest. Tri neveste je imel na Reki in se je z vsemi tremi dneвно sestajal. Od vseh svojih zaročenk je dobival izlozini denar, dokler ga ni aretirala radi goljufije reška policija.

— Roparski umor. Kmetica Soka Rapalič iz Bunica pri Korenci ima v Ameriki svojega moža in sorodnike, ki so ji doslej poslali do 5000 dolarjev. Soka Rapalič je imela navado, da je nosila denar vedno s seboj, kadar je odšla iz doma. Tako je pretekli dan odšla Soka Rapalič na sejem v Karlovac in kot navadno imela pri sebi denar, da ji ga za čas njene odsotnosti z doma kdo ne ukrade. Med potjo so jo pa napadli razbojniki, jo ubili in ji odvzeli 5000 do arjev. Kdo je umoril Soko Rapalič, ni znano.

— Konsum rib v Splitu. Tekom meseca februarja je bilo na splitski ribji trg prinesenih 16.970 kg rib. Splitski ribiči iz bližnje okolice so prinesli 4170 kg v vrednosti od 56.000 Din, a ribiči iz Brača, Sibenika, Trogira, Metkovića in Omša so dobavili 12.800 kg rib, v vrednosti 256.000 Din.

— Trgovina z dekleti v Vojvodini. V Senti je prišla policija na sled večji zločinski družbi, ki je po krinko izseljenjskega biroja trgovala z dekleti. Madim dekletom se je obetalo, da se jih brezplačno izseli v Ameriko. Kakor hitro so pa dekleta prišla preko naših meja, so jih zločinski agenti prodajali lastnikom javnih hiš v vseh evropskih centrih. Več članov zločinske družbe je aretiranih.

— Sam zažgal svoje skladišče. Iz Banjaluke se poroča, da je bogati trgovec S. Prača zažgal svoje trgovsko skladišče z namenom, da dobi 200.000 Din zavarovalnine. Prača je bil zavarovan pri raznih zavarovalnih družbah.

— Novi argentinski konzul v Splitu. Za konzula argentinske republike v Splitu je imenovan g. Rikard Spannenberg-Segni. Novi konzul je te dni nastopil svojo službo.

— Pegasti legar v okolici Sarajeva. V vasi Lokve pri Sarajevu se je pojavil pegasti legar in se je vsled malomarnosti in nepoučenosti prebivalstva razpasel tako, da šteje 14 bolnikov. Pripomniti je, da šteje vas Lokve samo 45 hiš.

— Harakiri v Beogradu. Ugodni mešan v Beogradu oženjuje Deanović, stavljeni podjetnik, si je 14. t. m. na strašen način končal življenje; prečezal si je trebuh s britvijo. Sodi se, da si je Deanović zato končal življenje, ker bi moral plačati menico, glasečo se na 30.000 Din in to kot žrtan svojemu poslovnemu tovarišu Teodosiju Krekiću.

Pogrešani diplomat.

Pred par dnevi je povabil slikar Juan Gris po telefonu svojega prijatelja V. Huldobro, ataseja pri čilskem poslanstvu, na sestanek v Bois de Boulogne. Predno je odšel g. Huldobro na sestanek, je sporočil svoji ženi, da mora iti še preje h knjižničarju v rue Saint-Jaques, znanem anarhistu (kakor knjižničar V. Flacuter v aferi Daudet). Prijatelj je bil čakal zamen v Bois de Boulogne. Knjižničar je pri zaslišanju izjavil, da diplomata sploh ne pozna. Huldobro je izgnil pred 36 urami in ves družabni in politični Pariz je vznemirjen.

Vse je govorilo o begu ali o navadnem zločinu. Za beg ni nobenega razloga. Atase je siljano stilastran ter ni nihče opazil na njem znakov misantropa. Tudi roparski umor je najbrže izključen. Kje naj bi se izvršil? Sredi množice ljudi? Ali zunaj v Bois, kjer se sprehajajo neštevilne množice na pomladanskem zraku?

Žena pogrešanega diplomata in hišni prijatelj Juan Gris (mimogrede povedano, eden prvih pariških slikarjev), sta prepričana, da se je izvršil politični atentat in sicer iz maščevanja. Pred tednom dni je prejel diplomat anonimo grozilno pismo, ki ga je sezgal pred očmi svoje prestrašene žene. Zvečer, ko se ni diplomat več vrnil domov, je prešla žena drugo pismo, pisano s »tušom«, ki je vsebovalo samo sledeči stavek: Ne iščite svojega moža, ki je zaprt s sodnimi ključavnicami.

Slučajno je šel Vaš poročevalec mimo diplomatove hiše. V veži je bila skupina ljudi, ki sem jih mogel takoj spoznati kot časnikaške reporterje. Po dva in dva smo smeli iti v temnoorodni salon, kjer je izjavila žena pogrešanega diplomata sledeče:

Pred dobrim mesecem je prejel moj mož grozilno pismo, ki ga je svarilo pred izvestimi »svinčeniimi strehami«. Pred enim tednom pa je prišlo drugo pismo, katerega vsebina je bila bolj precizna in ki se je končalo s poročilom, da ga ne bo težko v par dneh najti. Ako želite zvedeti kaj več, izvolite brati v tej brošuri, kaj je napisal moj mož o gotovi svetovni državi.

Na mizi je ležala odprta knjiga. Naslov: Pline Britannia! Zapolnil sem si par stavkov zadnjega odstavka: Razgrnil je časopis in je

Gospodarstvo.

Važnost velesejmov.

Cilji velesejmov so različni, treba pa jih je motriti posebej s stališča pojedinih trgovcev in industrijcev, a posebej s stališča nacionalne ekonomije v splošnem.

Razstavljeno blago stoji na ogled vsakemu, kdo pride posetiti velesejma; pa če tudi samo majhen del posetnikov prihaja z namero sklepanja kupčij, že samo dejstvo, da je toliko blaga razgledalo, je za razstavljalce izvrstna reklama in to take vrednosti, da so nedvomno že s tem pokriti stroški udeležbe na velesejmu. Reklama je namreč bazirana na premisa, da je slučajna kupčija, kakor pa slučajno zaključena kupčija. Industrijci morajo priti na čisto z dejstvom, da danes ni mogoče takoj žeti uspehov lastne reklame in morajo vedeti, da ponekod v tak posel investiran kapital v splošnem ne prinaša direktne koristi. Taka reklama je potrebna za dviganje prestiža industrije pojedine nacije, s tem pa prinaša tudi industrijcem direktno korist.

Tipični primer v tem pogledu nam daje Nemčija s svojo industrij, ki si je znala s sličnimi sredstvi osvojiti svet. V našem slučaju se seveda ne gre za osvojitve sveta, ampak za osvojitve naše lastne domovine. Radi tega je sveta dolžnost naših trgovcev in obrtnikov, da doprinesejo svoj kamen k zidanju velikanske zgradbe ekonomskega razvoja domovine s tem, da se udeležijo kot razstavljalci IV. Ljubljanskega vzorčnega velesejma, ki se bo vršil letos od 15. do 25. avgusta.

Ruski žitni izvoz.

Sovjetska vlada se je vrgla v zadnjem času z vso svojo energijo na organizacijo žitnega izvoza. Na ta način namerava ruska vlada izboljšati položaj svojih seljakov in pa svojo finančno splošno. V to svrhu je ustanovila takozvani »Konjunkturni zavod«, ki je izdelal načrte za izvoz celokupne žitne kampanje. Po ugotovitvah tega zavoda je preostalo državnim organizacijam 33 milijonov pudov žita za izvoz, državnemu komisariatu za prehrano približno 30 milijonov pudov, seljakom pa 178 milijonov pudov. Rusija bi mogla potemtakem po tem računu izvoziti približno 300 milijonov pudov žita. Iz tega je razvidno, da je izvozna možnost Rusije na tem polju precej velika. Na svetovnem trgu pa vlada za rusko žito zopet veliko zanimanje. Italija in Francija sta naročili velike množine pšenice, Nemčija pa rž in ječmen.

Izvoz oskrbuje vladna organizacija »Eksport hljeb«. Ta organizacija je izvozila do početka leta 1924 v ruska pristaniška skladišča preko 115 milijonov pudov žita, od katerega je dosedaj izvoženih 81 milijonov pudov. Rusija je izvažala še do pred kratkim pšenico v zrnu. Sedaj pa je odločila sovjetska vlada, da bo izvažala samo gotovo moko, da tako podpre mlinsko industrio na ruskem jugu. Izvoz ruskega žita je zelo hitro porastel tudi zato, ker so bile cene v državi zelo nizke. Sovjetska vlada pa si sedaj prizadeva, da te cene dvigne, da bi izboljšala gospodarski položaj ruskega seljaka. Za to je vlada omejila termin, na drugi strani pa je v svrhu dviga izvoza znižala izvozno ca-

Ljubljanska kreditna banka

V soboto, dne 15. marca se je vršila pod predsedstvom predsednika dr. Karla Trillerja bilančna seja upravnega sveta Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani, na kateri je bila odobrena po ravnatelstvu predložena bilanca zavoda za leto 1923.

Bilanca izkazuje v vseh panogah popolnoma napram oni za leto 1922 znaten napredek kljub hudi denarni krizi, v kateri se je nahajalo tekom celotnega leta celokupno gospodarstvo v naši državi.

Skupni promet banke v minulemu letu je presegal znesek 28 milijard dinarjev, blaginjski promet pa je dosegel skoraj znesek 12 milijard dinarjev.

V naslednjem navajamo nekoliko števil iz bilance tega zavoda za leto 1923 in leto 1922 (v oklepajih):
Od celokupnih aktiv bank v znesku 422 milijonov Din (383 milijonov Din) od pade za blaginjo 11.600.000 dinarjev (13.200.000 dinarjev), na valute 360 tisoč dinarjev (520 tisoč dinarjev), na menice in devize 41 milijonov dinarjev (47 milijonov dinarjev), na vrednostne papirje 19.400.000 dinarjev (21.200.000 dinarjev), na predujme 14 milijonov dinarjev (19 milijonov dinarjev), na dolžnike 297 milijonov dinarjev (250 milijonov dinarjev), na realitete 18 milijonov dinarjev (3 milijone dinarjev), na konsorcijske račune 9.300.000 dinarjev (8.900.000 dinarjev) in na druga razna aktivna 10 milijonov dinarjev (19 milijonov dinarjev).

Med pasivami so izkazani delniška glavnica z 49.999.950 dinarji (20 milijonov dinarji), rezervni fond z 7 milijonov dinarji (15.400.000 dinarji); v letu 1923 zmanjšano vsled prenosa Din 12.500.000, — iz računa rezerv na račun delniške glavnice, pokojninski fond z 2 milijona dinarji (1.500.000 dinarji), vloge na knjižice in na tekočem računu z 100 milijonov dinarji (150 milijonov dinarji), razni upniki z 332 milijonov dinarji (211 milijonov dinarji), trate in lastni akcepti z 8.500.000 dinarji (8.900.000 dinarji), ostala pasiva z 14 milijonov dinarji (23 milijonov dinarji).

Preiskujoč z ekonomskimi kriteriji zgodovino in razvoj pojedinih narodov pridemo do zaključka, da je njegova moč in sila ozko zvezana z njegovo ekonomsko prosperiteto. Ta prosperiteta pa ne zavisi samo od naravnega bogastva dežele, ampak od razumnega koordiniranja produktov industrije ter od njihovega nepretrganega udeleževanja v mednarodni trgovini. Tendencia vsake države je emancipiranje od penetracije inozemske trgovine in industrije. Da se zamore doseči ta idealni cilj, ne zadostja samo prirodno bogastvo tal, bogastvo na surovinah, izobilje delavnih moči in inicijativa; treba je tudi producirati dobro robo, ter jo, kar je tudi zelo važno, treba znati placirati.

Naše pokrajine so v povojni dobi uspele, da so takorekoč iz nič ustvarile mnogobrojne industrije. In zopet ni dovolj samo producirati ampak je potrebno, da se ve, kaj si je mogoče nabavljati doma, treba je konsumente naučiti, da kupujejo svoje potrebščine domačega izvora, končno je treba pomesti s predsodki, da je tuje blago boljše kvalitete kot pa domače. Seveda pri isti ceni. Vsled tega je potrebno, da se interesentom nudi prilika, da od časa do časa vidijo razvoj domače industrije in obrti. To priliko nudi vsem IV. Ljubljanski vzorčni velesejmi, ki je ena od najuspešnejših, a obenem tudi največjih reklam za vsako industrio in obrt. Posebno pa to velja za novejša povojna firma in nove artikla, ki se preko institucije velesejmov s pridom afirmirajo.

rino ruskega žita pod predvojno iz-

mero.
Ruska vlada smatra žitno trgovino za glavno sredstvo za gospodarsko uravnesenje Rusije. Zato si prizadeva, da dobi to trgovino popolnoma v svoje roke, to je, da jo monopolizira. Izvozna trgovina je že itak popolnoma v državnih rokah. Sedaj si vlada prizadeva, da obvlada položaj tudi na domačem trgu. Začetek je napravila vlada meseca decembra, ko je poslala v Turkestan velike količine žita in je diktirala tako žitne, kakor tudi vse druge cene. Ta trgovinska politika ruske vlade ima velike naloge. Mlinska industria je popolnoma v državnih rokah. Država skuša iztisniti iz ruske trgovine privatnega podjetnika, ki je zlasti močan na ruskih notranjih trgih, da bi mogla ceno realizirati ruske proizvode preko svojih podjetij. To namerava vlada doseči s podpiranjem vaških (kmetijskih) združenj, ki naj bi postala glavni posredovalec med ruskim seljakom in veliko mlinsko industrio. Ker pa država do sedaj ni imela dovolj finančnih sredstev, ni mogla izvesti te svoje namere v polni meri.

Napačna je trditev, da škoduje izvoz žita iz Rusije ruskemu prebivalstvu. Ravno nasprotno, gospodarske razmere v Rusiji so se znatno izboljšale baš od tedaj, odkar je pričela Rusija zopet izvažati žito v večji meri. Resnica je le to, da del seljstva tej vladni politiki še vedno ne zaupa in da obstoja napram vladi še vedno gotov antagonizem.

Izkazani čisti dobiček za poslovno leto 1923 znaša Din 8.210.756,14 napram Din 4.240.970 v letu 1922.
Na bilančni seji upravnega sveta Ljubljanske kreditne banke se je sklenilo predlagati običnemu zboru, ki se vrši dne 5. aprila ob 16. uri popoldne v bančni dvorani v novi palači Ljubljanske kreditne banke, izplačilo 12% dividende v znesku Din 18 (Din 17 za leto 1922) za vsako delnico po Din 150 nominalne (Din 100 nominalne) dotirati redni rezervni sklad z zneskom Din 409.228, dodeliti posebnemu fondu za dubiozne kontokorrentne terjatve Din 2 milijona ter poleg statutarnih tanih nakloniti kot dotacijo bančnemu pokojninskemu fondu Din 250 tisoč, določiti za izplačilo bilančne remuneracije uradništvu Din 250 tisoč in prenesti na novi račun Din 111.458,14.

× Izvoz slij iz naše države je lansko leto presegal predlanskega za nekaj milijonov kg. Ker se je izvažalo 1922 tudi slabo konzervirano in slabo pakovano blago, so naše slijve na inozemskih tržiščih precej izgubile. Lansko leto pa so bile osnovane posebne komisije, ki so poučevale producente racionalno sušiti slijve in jih pravilno pakovati, poleg tega so komisije pregledovale blago pri izvozu in so dopuščale izvoziti samo dobro blago. Tako so naše slijve zopet pridobile ugled in je narasel izvoz do 1. februarja na 6.593.000 kg suhih slijv v vrečah in 14.677.165 kg v zabojih ter na 830.000 kg marmelade. V glavnem je šel naš izvoz suhih slijv v Češkoslovaško, Francijo, Anglijo, Italijo, Madžarsko in Nemčijo. Do 1. februarja je uvozila Češkoslovaška približno 350 vagonov, Nemčija 800, Francija 200, Anglija 120, Italija 400 in Madžarska 330 vagonov. Prvotno so bile cene našim slijvam 300—450 dinarjev za 100 kg; kasneje pa so porasle na 600—1100 dinarjev. Srbiji in Bosni je dal izvoz slijv lansko leto preko 250.000.000 dinarjev.
× Draginja na Madžarskem. »Pester Lloyd« je izračunal, da se je v prvi polovici meseca marca podražilo življenje na Madžarskem za 15%.

Tržna poročila.

ZITO.

Novi Sad, 15. marca. Pšenica 327,50—332,50, ječmen 335, koruza 247,50—250, bi fižol 690, moka »0« 510—520, »0ss« 530, »6« 320, »8« 200, otrobi 210.
Budimpešta, 14. marca (V tisočih madž. kron.) Pšenica 316—337, rž 270—275, ječmen za krmo 290—310, za pivovarstvo 350—370, oves 260—265, koruza 255—260, otrobi 180—183, lucerna 85—9.
Dunaj, 14. marca Pšenica (jugosl.) 3600, domača 3200—3300, rž 2950, ječmen domači 3750, slovaški 4050, pšenični otrobi 1700—1750 rženi 1650—1750 avstr. kron.

ŽIVINA.

Budimpešta, 14. marca. (V tisočih madž. kron.) Voli I. 112 do 155, II. 10 do 11, III. 8 do 9, bikli 10 do 15,5, bivoli 8,5 do 11, krave I. 123 do 17, II. 102 do 12, II. 78 do 9,8, mršava živina 57 do 7,5, mlada živina 9 do 12, svinje, težke 22 do 25, srebrnje 22 do 24, lahke 22 do 23,5 (za kg živ. teže).
Tržne cene v Trzinah dne 15. marca 1924. (Cene v dinarjih in za kg, odnosno liter). — Govedina: v mesnari in na trgu 23. Svinjina: meso na trgu 32,50, v mesnari 35; slanina I. 40, II. 36,25, na trgu mast 40—41, prekajeno meso 40—45, soljena slanina 38. Perutnina: kokoši 40—50, puran 145—150, Jajca: 1,25 kom. Mleko: 4,50, surov maslo 60, čajno maslo 38. Kruh: beli 7—8, črni 6,50. Moka: »0« 6, krušica 5,50—4,50, aldova 6,50, koruza 3,50 koruzni zdrob 4,75, pšenični zdrob 6,50. Slađkor: sipa 21, v kockah 23. Druga živila: fižol 7,25, ječmenček 6, sol 4, krompir 1,25—1,50, olje namizno 27, potroli 7, milo 15,50, kava 44, rž 10,75—13, žitna kava 10—16, makaroni 11,50; vžigalice 1—3. Škafila: leča 9—11, grah 9—10, kislje zelje 4—4,50, kislja repa 1,50.

× Dohodki inspekcij parnih kotlov so znašali lansko leto 2.195.245 dinarjev. Največ je dala bečkarska inspekcija (614.845), dalje inspekcija v Subotici (442.800), v Osijeku (276.200) in v Zagrebu 222.500 Din.

× Izvoz železnih prago. Finančno ministvo je dovolilo izvoz železnih prago dolžine 2,40—2,70 m. Pred izvozom je plačati državi 25% izvozne količine v naravi kot carino.

× Denarne nakaznice iz Češkoslovaške in praskrba potnikov z denarjem. Po novi določbi naređiti je določeno, da se sme poslati z denarno nakaznico iz Češkoslovaške 3000 č. kron. Potniki smejo imeti s seboj pri potovanju iz Češkoslovaške največ 3000 č. kron ali odgovarjajočo vsoto tuj valute; potniki z družino morejo ponesti s seboj 6000 č. kron. Dinarjev se sme nesti preko meje 7000 odnosno 14.000.

× Zvišanje davkov v Franciji. Francoski senat je sprejel zakonsko določbo, s katero se povišajo davki za 20%.

× Angleška trgovina z železom in železom. Iz poročila londonske borze z železom in železom v preteklem tednu je bilo tržišče za ta letni čas izredno slabo. Angleški proizvajalci surovega železa imajo težave z naročili, vsled česar so se morali zopet ugasniti plačili. Krivda zadeva deloma nizko stanje francoskega franka v preteklem tednu, vsled česar so konsumenti zadrževali naročila v pričakovanju nižjih cen. Naročili s kontinenta je bilo premalo, tečaj angleškega funta pa previsok. Trgovci s kontinenta kažejo tendenco, da podminirajo trg v terminski kupčiji z izdatnim znižanjem cen svojih trgovin, kar je povzročilo obširne špekulacije. Iz navedenih vzrokov je izvoz železa in železa v inozemstvo majhen.

× Izvoz poljedelskih produktov iz Poljske. Gospodarska komisija senata je zahtevala od vlade, da dovoli izvoz odvisnih poljedelskih produktov in da zmanjša izvozno carino na pšenico.

× Izboljšanje ruske valute. Na moskovski borzi zelo nazadujejo valute in zlato. Nazadovanje tečajev valute dosedaj 15%.
× Madžarski primanjkljaj. Madžarski primanjkljaj za prvih šest mesecev bo znašal 1700 milijard madžarskih kron. Poleg splošnega primanjkljaja mora Madžarska plačati še svoje dolgovce v inozemstvu v znesku 19 milijonov švicarskih frankov. Od teh odpade 11 milijonov na državne železnice. Po naredbi o projektu saniranja mora Madžarska odpustiti nadaljnjih 10.000 državnih uradnikov.

× Francoski dolgovci. Francoski finančni minister je izjavil, da znaša dolg Francije 622.896.458 šterlinov.

× Obdobje uvoza na Poljskem. V poljskem ministru trgovine in industrije izdeluje projekt, s katerim bo vse uvoženo blago obdavčeno poleg carine še s posebnim davkom.

× Produktivna premoja v Nemčiji je znašala leta 1923 55 milijonov ton, od katerih odpade 40 milijonov na Poruhrje. Leta 1922 je znašala produktivna 130 milijonov, 1921 pa 136 milijonov ton; leta 1913 pa je znašala produktivna 154 milijonov ton. Produktivna lignita je dosegla 124 milijonov ton. Celotna produktivna (premoja in lignita) je znašala 1923 samo približno 83 milijonov ton, leta 1922 pa 158 milijonov ton.
× Produktivna sladkorja v Nemčiji. V prosti kampanji so predelale nemške sladkorne tovarne 9.900.000 ton sladkorne pese in izdelale 1.455.756 sladkorja.

DOBAVE.

× Dobava mesa. Dne 20. marca t. l. se bo sklenila pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, dne 21. marca pri komandi vojnega okruha v Mariboru, dne 22. marca t. l. pri komandi vojnega okruha v Celju, dne 24. marca t. l. pri komandi mesta v Ptuj in dne 26. marca t. l. pri komandi mesta v Dravogradu direktna pogodba za dobavo mesa za posamezne garnizije. Predmetni oglas s natančnimi podatki v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.
× Dobava. Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje dobavo 2000 komadov »Staubschelben-leederette«, normalnega tipa. Vzorec in pogoji se nahajajo na vpogled pri ekonomskem oddelku Direkcije državnih železnic v Ljubljani. Gospodarska cesta (nasproti velesejmi) vsak delavni dan od 10. do 12. ure. Ponudbe se sprejemajo do 28. marca 1924.
× Dobava verz. Direkcija državnih železnic v Ljubljani razpisuje na dan 18. marca 1924 dobavo 150 komadov verz za ročice z spenjači in 150 komadov verz za ročice brez spenjači. Pogoji se nahajajo na vpogled pri ekonomskem oddelku Direkcije državnih železnic v Ljubljani. Gospodarska cesta (nasproti velesejmi) vsak delavni dan od 10. do 12. ure.

To in ono.

Blažneževa operacija na živem prijatelju.

Ameriški veletrgovec William Gates je nedavno doživel strašno dramo, ki bi ga skoraj stala življenje. Veletrgovec Gates je bil štiridesetleten vdovec in je živel v prijateljskem razmerju z zakonima Heaton. V zadnjem času je bil Heaton nekam potrt, kar sta njegova žena in Gates pripisovala važnim opravkom. V resnici pa je bil Heaton vznemirjen nad intimnim prijateljstvom med ženo in prijateljem in v duši se mu je porodila ljubosumnost. Svojih čustev pa ni nikomur potožil in je natihiem koval peklenke naklepe.

V bližini prijateljevega stanovanja je najel samotno hišico, kamor je pod zvito pretezo izvalil svojega prijatelja. Ko sta prišla v hišo, se je brez nadaljnjega vrgele na presenečeno prijatelja in ga zvezal z debelo železno verigo. Tako zvezanega je odnesel v prvo nadstropje, kjer mu je razodel, da namerava pogledati, kaj ima v srcu. Obenem je položil na tla trdo žimnico in je pribil k tlom z debelo železno kljuko. K tej kljuki je z vrvmi privezal svojo žrtev tako trdno, da se ubogi Gates ni mogel ganiti. Ko je tako pripravil provizorično operacijsko mizo, se je odstranil.

Prihodnjega dne se je ljubosumnež vrnil. S seboj je prinesel debel zavoj, ki ga je razvil pred očmi prijatelja in mu obenem razlagal uporabo posameznih operacijskih predmetov. Lahko si predstavljamo grozo nesrečnega veletrgovca ko je gledal mučilno orodje, s katerim mu je hotel blazni ljubosumnež pogledati v srce. Imel je najrazličnejše kirurške instrumente, celo par gumliastih rokavic.

Po razvrtitvi vseh operacijskih priprav je pričel nesrečnega Gatesa slačiti. Že je bil na tem, da bi pričel živega prijatelja razmesariti, ko mu je nenadoma šinila v glavo nova misel. Čemu ne bi tej operaciji pristavoval tudi soprog?

Cez nekaj ur se je vrnil z Mm Heaton, ki ni niti od daleč sanjala o prizoru, ki se je nudi v operacijski sobi. Soprog ji je pojasnil, da boče pogledati Gatesa v srce.

Pretekle je ena ura strašnega pričkanja. Heaton je znova posval oba ljubince in jima grozil s peklenimi mukami. Nato je vzel nož in se lotil svojega psa.

Prihodnjem trenutku se je zgodilo nekaj izrednega. Neki pasant, ki je slučajno zašel v to sicer zapuščenico ulico, je slišal revolverska strela. Nato je videl nekega moža, ki je napol opravljen planil iz hiše in bil v vrvmi na rokah in nogah vplil: »Umoril sem ga, umoril sem ga!« Bil je mister Gates.

Pasant je hitel na policijo, ki je obveščena prihitela v hišo groze in našla Mm Heaton ob truplu nesrečnega moža, ki ga je Gates ustrelil v glavo in prsi.

Vesela anekdota.

»Crl de Paris« poroča v zvezi z boleznijo pisatelja Anat. Francea, da je vedno strasno kadil cigarete z evkaliptovim sokom, ker je smatral to za zdravilo proti nadihu. Pred leti je bil pisatelj iz zdravstvenih razlogov v Nizzi. Teden dni po njegovem prihodu je prišel k njemu lastnik hotela, ki ga je nagovoril: Z ozirom na dolžnosti, ki mi jih nalaga bivanje tako odličnega gosta v mojem hotelu, sem se potrudil, da se ne boste mogli pritožiti v nobenem ožiru. Pisatelj je odvrnil: To se vam je popolnoma posrečilo! Hotelir: Ni tako, gospod V mojem hotelu je zadnje dni neznošen duh. Mislil sem, da prihaja ta zoperni duh iz stanovanja neke ameriške družine, ki je bila nastanjena pod vami. Zato sem li odpravil, toda neprijetni duh je ostal še vedno v hotelu. Prosil sem neko angleško družino, ki je stanovala nad vami, naj zapusti moji hotel tudi to ni pomagalo. Ne vem si več pomagati. Medtem je hotelir zavajal in vzklinal: In ravno v vaši sobi je ta duh najmočnejši! Anatole France je odgovoril z ironičnim naglasom: Mogoče mislite na moje cigarete. Hotelir se je s'no začudil in se opravičeval: Da, ne, da, zdi se mi, da je tako, toda zagotavljam vas, da je ta duh zelo prijeten. Hotelir je pozdravil in odšel.

Sladkor in rak.

V »Matine« priporoča neki zdravnik kot preventivno sredstvo proti raku malenkostno uživanje sladkorja. To tezo je izrekel že več zdravnikov, med njimi tudi dr. G. Guelpa, ki že več let živi v Parizu ter je zelo upoštevan radi svoje zdravniške prakse. Dr. Guelpa pravi, da med primitivnimi narodi ni skoraj nobenega slučajnega raka, ako ne uživajo hrane civiliziranih narodov. Neki znani zdravnik in raziskovalec centralne Afrike mu je izjavil, da ni ugotovil nobenega slučajnega raka v neciviliziranih pokrajinah. Neki vojaški zdravnik, ki je bil na deset let v severni Afriki, tudi ni mogel ugotoviti več kot pet ali šest slučajev raka na tisoč domačih prebivalcev. Rezultati raziskovanja v Tibetu so ravno tako dokazali da tam ne poznajo te bolezni... Dr. Guelpa zaključuje, da so celice onih ljudi, ki ne uživajo dosti sladkorja, mnogo bolj odporne proti raku, kakor pa onih, ki uživajo mnogo sladkorja. Ta rezultat je silno važen s stališča zdravljenja.

× Million lir za dve pismi. Neki brezposelni mladenec iz Glasgova, Thompson, je postal mahoma lastnik velikega zapuščine. Nedavno se je namreč v nekem azilu seznanil z napol slepim trgovcem Boylem, ki ga je prosil, da bi mu napisal dve pismi. Boyle je bil dolgo časa na japonskem, kjer si je nabral kot mehanik precejšnje premoženje, s katerim se je na stara leta vrnil v domovino. Thompson mu je tožil o brezposelnosti in njeni posledici-hedi. »Ne obupajte, postanete bogataš,« ga je tožal Boyle. In to se je kmalu uresničilo. Ko je Boyle kmalu nato umrl, je postal Thompson dedič vsega njegovega premoženja, ki je znašalo okoli enega miliona lir.
× Sveti Birkroak. Vsem je še v spominu, da je pred par meseci neka sarajevska oblast pozvala atentatorja Gavrilu Principa, naj se zgleda v smislu odredb zakon o kuluku, ker bo drugače kaznovan. V januarju t. l. pa je berlinski magistrat poslal hišnim posestnikom opozorilo, da morajo plačati za leto 1923 pristojbine za snajenje cestnih hodikov. Vsa ta pri-stojbina je znašala šest milijard papirnatih mark. Pisma so bila frankirana z znakomiki po pet pfenigov. Ovoj in listovina pa najmanj tudi pet pfenigov ne glede na delo uradnikov.

Brezžičnost.

Kar smo včasli imenovali dober časopis, nam bo v najkrajšem času nadomestil brezžični telefon, kajti na ga skoraj dneva, da ne bi zvedeli o novih njegovih čudežih. Danes že lahko šolarček posluša s svojim sprejemnim aparatom Ameriko in moderno časopisje brez njega sploh ne more več izhajati. Danes se bolniki na ladjah zdravijo po naročilu zdravnika, ki jim govori na daljavo več sto ali tisoč kilometrov in vsak dan zvemo o novih uporabah brezžičnih čudežev.

To vse je res imenito a nalaynejše še ni. Ko se je pojavil avtomobil in spreminil dodobra obliko človeškega življenja, ni mogel prodreti v širše kroge, ker je bil predraga. Enako je avijatika, ki je uresničenje tisočletnih človeških sanj, samo za gotovo šole. Toda brezžični telefon je tako smešno poceni, da bo v najkrajšem času prodal do zadnje gorske kočice. Nihče na svetu ne bo več osamljen, pa naj bo prebival pred velike pustoljine ali na vrhu gor: s pomočjo svojega sprejemnega aparata bo prejel zvele novice kot iz časopisja, poslušal koncerte, opere in operete, govore znamenitih državnikov in parlamentarcev, dobival bo vremenska poročila in znak časa, po katerem bo na sekundo natančno urejeval svojo uro itd. itd.

To pa seveda le tisti, ki bo znal tuje jezike: kdor vsaj enega svetovnih jezikov ne bo obvladal, bo takorekoč gluhi v sredi tega vrvenja. Poslušal bo pač lahko godbo, a vse ostale zanimivosti bodo šle mimo njega.

»Brezžičnost« razšela kot nalezljiva bolezen že po vsem svetu, tudi pri nas se že kažejo posamezni slučaji, a v najkrajšem času bo pri nas ravno toliko »brezžičnikov« kot po vseh civiliziranih državah.

Kje so časi, ko so si deže ani meli oči, če le pridržali nagli voz brez uprege mimo njih in ko so pri poslušanju gramofona menili, da je mal človek skrit v skatli in prepelja. In vendar pred dvajsetimi leti vsega tega ni bilo. Kaj bo danes dvajset let?

V vsakem stanovanju bomo imeli svoj brezžični telefon in se izbornu zabavali, a obenem tudi naučili marsičesa, o katerem danes nimamo niti pojma.

Zvečer se bo človek vsedel poleg svojega stroja in poslušal pariško ali new-yorskoro opero, ali pa kateri koli koncert na svetovnih krogi. Če mu to ne bo uzielalo, bo pa rale z enostavnim zasukanjem ročaja nastavil uho svojega stroja na električne valove postaje, ki čita znameniti roman ali novelo, ali pa pripoveduje kratke »časnice« ali pa daje jezikovni ali znanstveni pouk.

Možnosti uporabe brezžičnega telefona so brezmejne, njega koristi za človeški rod neprecenljive.

Vsi oni pa, ki hočemo biti deležni do-brot in udobnosti, učimo se svetovnih je-zikov, pustimo, da se jih uč naša mladina, imea bo od njih velikansko korist!

KINO MATICA:
Od 17. do 19. marca
Gloria Coogan
v krasnem igrokazu
Mala soletkarica.

ČLOVEK IN PES.

»Manchester Guardian« priobčuje raz-pravo prof. Thomsona o razmerju med človekom in psom. Thomson prihaja do zaključka, da so naši pradedje, ki so pred 7000 leti pričeli z udomačevanjem volka, razumeli tajnost napraviti iz živali domače tovaršice. Te umetnosti mi ne poznamo več, kajti od prazgodovinske dobe je prišlo pozneje le zelo malo novih vrst v krog domačih živali. Na vsak način so imeli ljudje več časa na razpolago in njihova okolica je brezdomno zmanjševala strah živali pred ljudmi. Prof. Thomson smatra za pomembno okolnost, da so skoraj vse domače živali kakor psi, govedo, ovce, koze, kamele, konji, osli, prašiči, kuniči in vrste divjih čred. V divjem stanju so imele čredne instinkte, ki so v zvezi s simpatijo za pokorščino in zmožnostjo za vprego. Te živali so se lažje privdale prijateljsko-zaupnim odnosjem z ljudmi, kakor pa individualno razpoložene živali. Pes je imel podedovano nagnenje do pokorščine! Zanimivo je delstvo, da se v ovčarskih psih, ki so ostali brez gospodarske, vzbuđi speca volčja narava in da včasih pokoljejo celo čredo. Izjemo tvori mačka, ki je prava izjema med vsemi domačimi živalimi! Mačka ostane rezervirana, je rada sama ter je kmalu zadovoljna. Thomson meni, da se je razvil pes iz indijskega volka, iz šakala in iz ameriškega »coyote«.

VAŽNA PREDELAVA ČASOPISNEGA PAPIRJA.

»Revue de chimie industrielle« poroča, da se bavi laboratorij United States Forest Products s poskusi, kako bi se mogo iz starih časopisov izdelati nov uporaben papir. To je potrebno, ker grozijo velikske množine dnevnega časopisja obstoj celokupnih gozdov na svetu. Polizkus so se dobro obnesli. Tiskarsko črni o izžine s pomočjo nake snovi v vulkanskem pepelu. Ta snov izbrise črnilo in papir je popolnoma čist. Laboratorij je ustanovil posebno tvornico, kjer so dosedaj predelali na ta način 1.500.000 kg časopisnega papirja, ki je popolnoma poraben, ker ni izgubil nobene svoje prvotne lastnosti. Tozadevni stroški so zelo ni-ki. Strokovnjaki upajo, da bodo na ta način rešili letno dva milijona ton časopisnega papirja.

× Beg z milijoni. V pariških finančnih krogih je vzbuđil precej nemira beg bankirja Simona, ki je zapustil pred nekaj dnevi Pariz z 20 milijoni frankov. Sodišča so do-bila vse polno pritožb opeharjenih klijen-tov in poslovnih tovaršic. Za njim je bila izdana tiralcia. Pri hišni preiskavi

